

JAARVERSLAG 2019

ANNUAL REPORT 2019

hogeveluwe.nl

stichting het nationale park
de Hoge veluwe

Inhoud / Contents

- 4 Voorwoord / Foreword**
 Nieuw 'Hart van De Hoge Veluwe' / New 'Heart of De Hoge Veluwe'
- 6 Van de directie / From the Management Board**
 Interview met Seger van Voorst tot Voorst: 'De lijn van het echtpaar Kröller-Müller hebben we doorgetrokken' / Interview with Seger van Voorst tot Voorst: 'We have continued the tradition started by Mr and Mrs Kröller-Müller'
- 12 Overzicht 2019 / Review of 2019**
 Het jaar in vogelvlucht / The year in brief
- 22 Hart van De Hoge Veluwe / Heart of De Hoge Veluwe**
- 62 De cijfers over 2019 / The figures for 2019**
 Exploitatierkening / Financial statements
 Balans / Balance sheet
 Toelichting bij de cijfers / Explanatory remarks
 Bezoekersaantallen / Visitor numbers
- 68 Bijlagen / Appendices**
 Managementteam in 2019 / Management team 2019
 Raad van Toezicht in 2019 / Supervisory Board 2019
 Raad van Advies in 2019 / Advisory Board 2019
 Adviescommissie Natuurbeheer in 2019 / Advisory Committee on Nature Management 2019
 Adviescommissie Recreatie in 2019 / Advisory Committee on Recreation 2019
 Hoge Veluwe Fonds in 2019 / Hoge Veluwe Fund 2019
 Ondersteunende bedrijven, partners en fondsen / Partners and funding agencies
- 74 Colofon / Impressum**

Nieuw 'Hart van De Hoge Veluwe'

Waar ruim 10 jaar lang met man en macht aan is gewerkt, werd voor Het Nationale Park De Hoge Veluwe het hoogtepunt van 2019: de opening van het Park Paviljoen. Een vernieuwd 'Hart van De Hoge Veluwe' voor huidige bezoekers én toekomstige generaties.

Dit jaarverslag staat voor een groot deel in het teken van deze mijlpaal. De bestuurder, toezichthouder en medewerkers van het Park vertellen over hun jaar en de totstandkoming van het duurzaam ontwikkelde, multifunctionele publieksgebouw. Maar ook een bezoeker, een vrijwilliger en de bouwpartner van het Park komen aan het woord.

Uiteraard gebeurde er in 2019 nog meer in Het Nationale Park De Hoge Veluwe. Hoe staan langlopende wetenschappelijke natuurprojecten ervoor? Wat was (en is) het standpunt van het Park over de oprukkende wolf? En wat zag Henk Ruseler allemaal; de boswachter die bijna 40 jaar in het Park woont en werkt? U leest het in dit jaarverslag 2019.

New 'Heart of De Hoge Veluwe'

Over 10 years of intensive work culminated in the key event of 2019 for De Hoge Veluwe National Park, the opening of the Park Paviljoen. A new 'Heart of De Hoge Veluwe' for today's visitors and future generations.

This annual report is to a large extent devoted to this important milestone. The Management Board, Supervisory Board and employees of the Park talk about their year and the construction of the sustainable, multifunctional public building. We also hear from a visitor, a volunteer and the Park's construction partner.

Of course, a lot more besides happened at De Hoge Veluwe National Park in 2019. How are the long-term scientific nature projects progressing? What was (and is) the Park's position on the encroachment of wolves? Henk Ruseler, the forest ranger who has lived and worked in the Park for almost 40 years, also gives us his perspective. All this can be found in this 2019 annual report.

**Seger van Voorst
tot Voorst**

directeur-bestuurder /
Managing Director
Het Nationale Park
De Hoge Veluwe

‘De lijn van het echtpaar Kröller-Müller hebben we doorgetrokken’

Mensen typeren hem weleens als eigenwijs, maar Seger van Voorst tot Voorst – directeur-bestuurder van Het Nationale Park De Hoge Veluwe – doet niets tegen beter weten in. Hij is eerder eigennuttig en een perfectionist, zegt hij zelf. “Ik leg de lat hoog: voor mezelf en mijn omgeving. Alles in het Park draait om kwaliteit.”

“Het jaar 2019 was in veel opzichten een topjaar. Een groot compliment aan alle medewerkers en aan de vrijwilligers is op zijn plaats. De opening van het Park Paviljoen was een mooie bekroning; voor veel Parkmedewerkers de ontknopning van een lang traject. Ik ben er trots op dat we dit voor elkaar hebben gekregen, trots op alle mensen om me heen. Zo’n succes moet je vieren – dat hebben we ook gedaan op 21 juni 2019 – maar ik was dat jaar eigenlijk vooral bezig met de volgende fase: de uitvoering van de andere investeringen

‘We have continued the tradition started by Mr and Mrs Kröller-Müller’

People sometimes describe him as headstrong, but Seger van Voorst tot Voorst – Managing Director of De Hoge Veluwe National Park – never acts against his better judgement. He describes himself more as an individualist and a perfectionist. “I set the bar high, for myself and those around me. Everything in the Park revolves around quality.”

“2019 was a record year in many respects. Sincere compliments are due to all the staff and volunteers. The opening of the Park Paviljoen was a splendid moment that marked the culmination of a long project for many Park employees. I’m proud that we achieved it, proud of all the people around me. Such a success must be celebrated – and we did that on 21 June 2019 – but my main focus during the year was on the subsequent phase: the execution of the other investments in our Master Plan. That was what impacted me

uit ons Totaalplan. Dat had op mij in 2019 wel de meeste impact, die constante zorg: waar halen we het geld vandaan om het investeringsprogramma af te ronden binnen de gestelde termijn? Want we moeten blijven investeren, investeren en niet stilstaan. Er moeten nog tientallen miljoenen op tafel komen. Daarbij worden wij geholpen door het Hoge Veluwe Fonds, dat wij veel dank verschuldigd zijn. Hetzelfde geldt voor de vele gulle gevers die ons financieel steunen. Zonder hen kunnen wij niet in dit tempo blijven investeren.”

Gouden greep

“Twaalf jaar geleden hebben we de eerste investeringsplannen voor de herinrichting van het centrumgebied op papier gezet. Ik was bij mijn aantreden gechoqueerd over de publieksvoorzieningen in het Park, die moesten nodig met de tijd mee. Het nieuwe publieksgebouw – onderdeel van het Totaalplan – bestond in onze eerste schetsen nog uit verschillende gebouwen. De winkel, het restaurant en het zalencentrum... allemaal apart. Een prachtig ontwerp, maar hoe vaker ik ernaar keek, hoe slechter ik ervan sliep. Toch wist ik niet wat er precies aan mankeerde. Ik zit in veel Europese samenwerkingsverbanden en heb toen de eigenaar van Holkham Estate in Norfolk gebeld met de vraag: mag ik met enkele medewerkers eens komen kijken in jouw keuken? Hoe pakken jij en andere collega's het aan? Die Britten zijn namelijk op het gebied van landgoedbeheer en het ontvangen van publiek, de besten in de wereld. Daar

most in 2019, the constant concern to find sources of capital to complete the investment programme within the specified period. Because we want to continue to invest, to invest and not stand still. We still need tens of millions of euros. We are being assisted in that regard by the Hoge Veluwe Fonds, to which we are immensely grateful. The same applies to the many generous donors who support us financially. Without them we could not continue to invest at this pace.”

Golden opportunity

“It was 12 years ago that we drew up the first investment plans for the reorganization of the Central Area. When I arrived I was shocked at the state of the public facilities in the Park, which were sorely in need of updating. In our early sketches the new public building – part of the Master Plan – still consisted of different structures. The shop, the restaurant and the conference centre were all separate. It was a beautiful design, but the more I looked at it the more it concerned me. But I wasn't sure exactly what was wrong with it. I take part in many European partnerships and I called the owner of Holkham Estate in Norfolk to ask if I could bring some members of staff over to see how they and their colleagues did things. The British are the best in the world when it comes to estate management and welcoming the public. It was then that we discovered that almost all park shops housed in separate buildings run at a loss. Park shops housed in the same building as the restaurant fare much better. When we got back we immediately changed

ontdekten we: vrijwel alle parkwinkels in een apart gebouw draaien verlies. Parkwinkels die samen met het restaurant in één gebouw zitten, doen het veel beter. Bij terugkomst hebben we onze plannen meteen aangepast. Over de grenzen kijken en van elkaar leren, dat bleek een gouden greep.”

Ten halve gekeerd

“Ons oorspronkelijke plan hield ook onvoldoende rekening met het Kröller-Müller Museum. De parkeerplaats was gepland op de plek waar nu het Park Paviljoen staat, terwijl het Park Paviljoen gepland was op de huidige parkeerplaats. Dat betekende dat het gebouw met de rug naar de beeldentuin van het museum zou komen te staan. De toenmalige rijksbouwmeester hoorde van dat idee en adviseerde: jullie moeten juist naar elkaar toe gaan staan. Ik vond dat een plausibel verhaal. We moeten naar elkaar toegroeien, het nieuwe centrumgebied en de beeldentuin. Dat inzicht heeft ons veel geld gekost, maar beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Het Kröller-Müller Museum

“Over de grenzen kijken en van elkaar leren, dat bleek een gouden greep.”

our plans. Looking across the border and learning from others gave us a golden opportunity.”

A change of course

“Our original plan also took insufficient account of the Kröller-Müller Museum. The car park had been planned in the location where the Park Paviljoen now stands and the Park Paviljoen would have occupied the site of the current car park. That meant the building would have its back to the museum’s sculpture garden. The Chief Government Architect heard about the idea and recommended bringing them together. That sounded plausible to me. The new Central Area and the sculpture garden should grow together. That insight cost us a lot of money, but it was better to change course halfway than to continue down the wrong path. The Kröller-Müller Museum then set up a staffed second entrance to the sculpture garden that is accessible from our renovated Central Area. Moreover, my guiding principle when inviting tenders to design the new public building was always that it must not be my building. You often see directors stamping a strong personal mark on plans. But in a Park project of this kind, with so much money at stake, it must be a building that appeals to a large number of people.”

New Park icon

“I set the bar high, for myself and those around me. Everything in the Park ultimately revolves around quality.

richtte vervolgens een bemenste tweede ingang naar de beeldentuin in die bereikbaar is vanaf ons vernieuwde centrumgebied. Bij de aanbesteding voor het ontwerp van het nieuwe publieksgebouw is ook altijd mijn uitgangspunt geweest: het mag niet mijn gebouw worden. Je ziet vaak dat directeuren en bestuurders een zware stempel drukken op de plannen. Maar ik vind dat als je zo'n ingreep doet in het Park, voor zoveel geld, dan moet het een gebouw worden waar héél veel mensen van houden."

Nieuw Park-icoon

"Ik leg de lat wel hoog: voor mezelf en mijn omgeving. Alles in het Park draait uiteindelijk om kwaliteit. Met een brede selectiecommissie stemden we uit tientallen ontwerpen voor het definitieve ontwerp. Anoniem. Het meest gekozen ontwerp was niet mijn eerste keuze, maar mijn tweede keuze. Maar ik dank God op mijn blote knieën dat het niet het gebouw is geworden van mijn voorkeur. Het Park Paviljoen dat er nu staat is veel beter. De vormgeving, het plafond, de materiaalkeuze, het licht... als je binnen bent lijkt het net of je buiten staat. Het nieuwe publieksgebouw was onze laatste kans om een landmark van deze schaalgrootte te realiseren: een nieuw Park-icoon. Dat is gelukt. Het echtpaar Krölller-Müller heeft altijd bijzondere bouwwerken neergezet; die lijn hebben wij doorgetrokken."

With a wide-ranging selection committee we voted on dozens of submissions to select the final design. Anonymous. The design that received the most votes was not my first choice, it was my second. But I thank my lucky stars that my preference wasn't the ultimate winner. The Park Paviljoen that is there now is much better. The design, the ceiling, the choice of materials, the light... when you're inside it's as if you were outside. The new public building was our last opportunity to create a landmark on this scale: a new Park icon. We succeeded. Mr and Mrs Krölller-Müller always created exceptional buildings and we've continued that tradition."

“Looking across the border and learning from others gave us a golden opportunity.”

Overzicht 2019

Het jaar in vogelvlucht

Januari

Het jaar waarin het nieuwe Park Paviljoen haar deuren opent, is het jaar waarin Clemens Cornielje afscheid neemt als commissaris van de Koning in Gelderland. In januari legt Cornielje – jarenlang lid van de Raad van Advies van het Park – een gedenksteen om de nieuwbouw van het multifunctionele publieksgebouw te markeren. Het is zijn laatste publieke optreden als commissaris van de Koning. Bij Jachthuis Sint Hubertus zorgt sneeuw op het ijs er een week later voor dat er (nog) niet kan worden geschaatst. Boswachter Henk Ruseler schrijft in zijn maandelijkse blog dat helder vriezend weer overdag gelukkig wél zorgt voor prachtige wildwaarnemingen. Directeur-bestuurder Seger van Voorst tot Voorst laat zich in een interview met BNR Nieuwsradio kritisch uit over de mogelijke komst van wolven naar het Park. “De wolf zou een negatief effect hebben op de biodiversiteit van het Park. Wij pleiten daarom voor gecontroleerd beheer van de wolf.”

Februari

Opnieuw vindt tijdens de voorjaarsvakantie het populaire evenement Sagen en Legenden plaats. Bezoekers maken

Review of 2019

The year in brief

January

The year in which the new Park Paviljoen opens its doors is also the year in which Clemens Cornielje bids farewell as the King's Commissioner for Gelderland. After serving for many years as a member of the Park's Advisory Board, Cornielje lays a commemorative stone to mark the construction of the new multifunctional public building. It is his last public act as King's Commissioner. A week later, snow falling on the ice at Country Residence/Museum Jachthuis Sint Hubertus means skating is impossible for the time being. Forest ranger Henk Ruseler writes in his monthly blog that clear freezing weather during the day fortunately allows magnificent wildlife watching. Managing Director Seger van Voorst tot Voorst criticizes the possible arrival of wolves in the Park in an interview with BNR Nieuwsradio. “Wolves would negatively impact the Park's biodiversity. We therefore call for controlled management of wolves.”

February

The popular Sagas and Legends event takes place again during the spring holiday. Visitors get to know the many mystical places and stories of De Hoge Veluwe during walks with exciting names such as The Spirit of the Franse Berg and

kennis met de vele mystieke plekken en verhalen van De Hoge Veluwe tijdens wandelingen met spannende namen zoals De Geest van de Franse Berg en De Dansende Bomen van de Bunt. Jachtopzieners starten intussen met de jaarlijkse wildtellingen van de grote wilde hoefdieren. Eerst worden edelherten en reeën geteld, wilde zwijnen en moeflons volgen later in het jaar. In het provinciehuis van Gelderland – in Arnhem – wordt de nieuwe commissaris van de Koning geïnstalleerd: John Berends. Elke commissaris van de Koning in Gelderland treedt automatisch toe tot de Raad van Advies van Het Nationale Park De Hoge Veluwe, maar natuurliefhebber Berends was als burgemeester van Apeldoorn al een gewaardeerd lid sinds 2012.

Maart

Terwijl de aannemer druk bezig is met de aanleg van het nieuwe evenemententerrein, vindt in het Park volop onderzoek plaats naar duurzaam bosgebruik en bosbeheer. Onder leiding van onderzoekers van Wageningen University & Research (WUR) worden op twee locaties verschillende manieren van houtoogst uitgevoerd: dunnen, schermkap en kaalkap. Het doel? Beter inzicht in het effect van de verschillende behandelingen op de bodemkwaliteit, het microklimaat en de natuurwaarde. Boswachter Ruseler laat ons deze maand weten: "Vorige week zag ik ze voor het eerst dit jaar, midden in de natte sneeuwbus staken ze het pad over: drie moeflonlammeren van amper twee weken oud. Voor mij is het voorjaar op De Hoge Veluwe nu echt begonnen."

The Dancing Trees of De Bunt. Gamekeepers start the annual headcount of large wild ungulates. The red deer and roe deer are counted first, with the count of wild boar and mouflon following later in the year. The new King's Commissioner, John Berends, is installed at a ceremony in the Gelderland provincial government building in Arnhem. Every King's Commissioner in Gelderland automatically becomes a member of the Advisory Board of De Hoge Veluwe National Park, but as Mayor of Apeldoorn the nature-lover John Berends has already been a valued member since 2012.

March

While the contractor is working on the construction of the new events area, research into sustainable forestry use and management is under way in the Park. Researchers from Wageningen University & Research (WUR) lead trials of different timber harvesting methods – thinning, protective cutting and clear cutting – at two locations. The aim is to better understand the effect of different treatments on soil quality, microclimate and nature value. Forest ranger Ruseler tells us this month: "Last week, for the first time this year, I saw three mouflon lambs barely two weeks old crossing the path in the middle of a sleet shower. For me spring now really has started at De Hoge Veluwe."

April

From 200 entries the new name of the public building has been chosen. From June the new Heart of the Park will be

April

Uit 200 inzendingen wordt de nieuwe naam voor het publieksgebouw gekozen. Het nieuwe Hart van het Park heet vanaf juni het Park Paviljoen. Als voorbereiding op de opening wordt een bericht op sociale media gepost: Steun het Park met Veluwe kunstwerken. Het Park roept iedereen op om oude schilderijen en prenten – met afbeeldingen gerelateerd aan de Veluwe – te doneren. De kunst komt onder meer te hangen in de dinerzaal van het Park Paviljoen. 100 enthousiaste jongeren (12 t/m 18 jaar) struinen deze maand dankzij het Junior Ranger-programma samen met natuurgidsen door het landschap. Zitten hier de natuurgidsen en boswachters van de toekomst tussen? De gemeente Ede en Het Nationale Park De Hoge Veluwe ondertekenen een convenant om nauwer samen te werken. Zodat de komende jaren nóg meer inwoners van Ede – en zakelijke bezoekers en toeristen – kunnen genieten van Nederlands erfgoed van grote betekenis. Ook het Actieplan heidezegge gaat van start. Met subsidie van de provincie Gelderland wordt onderzocht waarom de zeldzame plant op bepaalde plekken in het Park in aantal afneemt en op welke groeiplaatsen de heidezegge het beste kan worden gekweekt.

Mei

Boswachters planten deze maand douglassparren aan. Dat doen ze door middel van plugplantsoen; een techniek waarbij de wortels – met behulp van een plantbuis – direct in de minerale grond worden geplaatst. Het project

called the Park Paviljoen. A message is posted on social media in preparation for the opening: Support the Park with Veluwe artworks. The Park calls on everyone to donate old paintings and prints depicting the Veluwe region. The art will be hung in the dining room of the Park Paviljoen among other places. 100 young enthusiasts aged 12 to 18 go off-path walking through the countryside this month accompanied by nature guides as part of the Junior Ranger programme. Maybe the nature guides and forest rangers of the future are among them? The municipality of Ede and De Hoge Veluwe National Park sign a covenant for closer collaboration, enabling even more residents of Ede – as well as business visitors and tourists – to enjoy this tremendously important Dutch heritage site in the years ahead. The Rare Spring Sedge Action Plan also starts. With a subsidy from the Province of Gelderland an investigation is carried out to find the cause of the declining numbers of this rare plant in certain parts of the Park and to identify the best growing locations.

May

Forest rangers plant Douglas firs this month. They use the plug planting technique whereby the roots are placed directly in the mineral soil with the aid of a planting tube. The Snapshot of Hoge Veluwe project has now been live for a year and is a major – international – success. Over 6,000 volunteers regularly view the photos taken by the wildlife cameras located around the Park. Around 1.5

Snapshot Hoge Veluwe is inmiddels 1 jaar live en een groot – internationaal – succes. Ruim 6000 vrijwilligers bekijken regelmatig de foto's gemaakt door de wildcamera's die verspreid staan in het Park. Er zijn al zo'n 1,5 miljoen waarnemingen geteld. Leerlingen van het Isendoorn College uit Warnsveld organiseren een nieuwe editie van de Hoge Veluwe Highland Games. Samen met leerlingen van scholen uit Amersfoort, Apeldoorn, Arnhem, Ede, Harderwijk en Zwolle strijden ze tegen elkaar op het stuifzand van De Pollen. Leerlingen van partnerschool Pallas Athene College uit Ede zitten deze maand ook niet stil. Ze organiseren voor hun medeleerlingen een fietstocht door de verschillende natuurlandschappen. De maand wordt afgesloten met de 20ste editie van de Europese Dag van het Nationale Park: muziek- en natuurliefhebbers genieten van het Vroege Vogel Concert tussen de eikenbomen van de Franse Berg.

Juni

"Majesteit, mede namens onze Raad van Toezicht en al onze medewerkers van harte welkom in Het Nationale Park De Hoge Veluwe." Directeur Seger van Voorst tot Voorst spreekt op 21 juni zijn gasten toe bij de opening van het nieuwe Park Paviljoen. Aan de totstandkoming van het iconische gebouw is ruim 10 jaar lang duurzaam gewerkt. Het Park heeft een multifunctioneel hart om trots op te zijn; mét Parkrestaurant, Parkwinkel, informatiebalie, toiletvoorzieningen en ontvangst- en educatieruimten. Zijne Majesteit Koning Willem-Alexander wandelt samen met Seger van Voorst tot Voorst als eerste

million observations have already been made. Students at Isendoorn College in Warnsveld organize a new edition of the Hoge Veluwe Highland Games. They compete against students from schools in Amersfoort, Apeldoorn, Arnhem, Ede, Harderwijk and Zwolle on the drifting sand at De Pollen. Students at the Pallas Athene College partner school in Ede are also busy this month. They are organizing a cycling trip for their fellow students through the various natural landscapes. The month ends with the 20th edition of the European Day of Parks: music and nature enthusiasts enjoy the Early Bird Concert among the oak trees of the Franse Berg.

June

"Your Majesty, on behalf of the Supervisory Board and all our employees I welcome you to De Hoge Veluwe National Park." Managing Director Seger van Voorst tot Voorst addresses his guests at the opening of the new Park Paviljoen on 21 June. This iconic building is the result of a sustainable project stretching over more than 10 years. The Park has a multifunctional heart to be proud of, with a Park Restaurant, a Park Shop, an information desk, toilets and reception and education areas. His Majesty King Willem-Alexander is the first to pass through the doors of the Park Paviljoen, accompanied by Seger van Voorst tot Voorst. The opening weekend draws thousands of enthusiastic visitors. A few days later a guided tour is organized for the Management Board, volunteers, current and former Park employees and staff of the Kröller-Müller Museum – as well as all those

door de deuren van het Park Paviljoen. Het aansluitende openingsweekend trekt duizenden enthousiaste bezoekers. De directie, vrijwilligers, (oud)medewerkers van het Park en medewerkers van het Kröller-Müller Museum krijgen – samen met iedereen die aan de bouw heeft meegewerkt – een paar dagen later een rondleiding. Tijdens de memorabele openingsmaand gaan langlopende natuurprojecten gewoon door. De resultaten na een veldexcursie over het steenmeelproject – het toepassen van steenmeel om bodemverzuring in droge bossen tegen te gaan – stemmen hoopvol. Om de grote instroom van edelherten en damherten tegen te gaan en om wolven te weren, worden de hekken op de wildpassage naar Deelerwoud 3 en het ecoduct naar Planken Wambuis – natuurgebieden van Natuurmonumenten – tijdelijk gesloten. Een grote toeloop van herten kan namelijk ten koste gaan van de natuurlijke verjonging van bossen en door wolven zullen de moeflons verdwijnen. Het Park wil de hoge biodiversiteit in stand houden en blijven voldoen aan de doelstellingen van Natura 2000, daarom gaan de hekken dicht. In verband met de oprukkende Afrikaanse varkenspest in Europa zijn uit voorzorg eerder ook al de varkenspoortjes op de beide wildpassages gesloten.

Juli

Boswachter – en blogger – Ruseler organiseert traditiegetrouw een safarikamp voor kinderen. Inclusief kampvuur en overnachting in het bos. Paarden- en natuurliefhebbers verzamelen zich op het evenemententerrein

involved in the construction work. Long-term nature projects continue as normal during this memorable opening month. After a field excursion on the rock dust project – using rock dust to combat soil acidification in dry forests – the results look promising. In order to counter the large influx of red deer and fallow deer and to keep wolves at bay, the fences in the wildlife passage to Deelerwoud 3 and the ecoduct to Planken Wambuis – natural areas managed by Natuurmonumenten, the Dutch Society for Nature Conservation – are temporarily closed. A large influx of deer can impair the natural rejuvenation of forests, while wolves will result in the loss of mouflons. The fences are closed because the Park wants to maintain high biodiversity and continue to meet the objectives of Natura 2000. Due to the advance of African swine fever in Europe, all the pig gates in the two wildlife passages were previously also closed on a precautionary basis.

July

In keeping with tradition, forest ranger – and blogger – Ruseler organizes the safari camp for children, complete with a campfire and an overnight stay in the forest. Horse and nature enthusiasts gather on the events site for the Weekend of the Horse. The mounted members of the Royal Household Service, the King's Commissioner for Gelderland and the Managing Director tour the Park's bridle paths on horseback as part of the annual outdoor ride. Temperatures exceed 40 degrees towards the end of the month. The extreme heat and drought affects the forest and heathland.

voor het Weekend van het Paard. Tijdens de jaarlijkse buitenrit rijden de bereiden leden van de Dienst van het Koninklijk Huis (DKH), de Gelderse commissaris van de Koning en de directeur over de ruiterspaden van het Park. Tegen het einde van de maand tikt de thermometer ruim 40 graden aan. De extreme hitte en droogte tast de bossen en heidevelden aan.

Augustus

'Hei is er ook voor jou'; een gebied van 1 hectare heideveld – van in totaal 2100 hectare – wordt een weekend opengesteld voor publiek: iedereen mag een heidebosje knippen voor thuis. Natuurgidsen geven de bezoekers informatie over het beheer van de heide en de unieke flora en fauna. Augustus is ook de maand van het jaarlijkse landenweekend. In 2019 staat Oekraïne in de spotlight. In het centrumgebied vindt onder meer een plattelandsmarkt plaats en de Oekraïense ambassadeur luncht samen met zijn gasten in Jachthuis Sint Hubertus. Het Jachthuis wordt in 2019 sowieso goed bezocht: het aantal deelnemers aan de verschillende rondleidingen stijgt ten opzichte van 2018. Ook het aantal bezoekers van de Parkwebsite en de verschillende sociale media-kanalen (Facebook en Instagram) neemt toe ten opzichte van het voorgaande jaar, blijkt uit een tussentijdse evaluatie.

September

September betekent bronsttijd in Het Nationale Park De Hoge Veluwe. Tijdens deze paartijd van edelherten reageren de herten hoorbaar op de vruchtbare hinden. De bronst moet

August

'Hei is er ook voor jou': an area of one hectare of heathland – out of a total of 2,100 hectares – is opened to the public for a weekend, giving everyone an opportunity to take home some clippings of heathland plants. Nature guides give visitors information on the management of the heathland and its unique flora and fauna. August is also the month of the annual country weekend. In 2019 the spotlight is on Ukraine. In the Central Area there is a country market and the Ukrainian ambassador has lunch with his guests at Jachthuis Sint Hubertus. The Jachthuis attracts good visitor numbers in 2019, with a rise in the number of people participating in the various guided tours compared to 2018. An interim assessment also shows an increase in the number of visitors to the Park website and the various social media channels (Facebook and Instagram) compared to the previous year.

September

September is rutting time at De Hoge Veluwe National Park. During the red deer mating season the stags can be heard responding to the fertile does. The rutting must not be disturbed. Throughout the month additional rest areas are therefore set up and certain walking routes and bridle paths are temporarily closed. 400 spectators are nevertheless able to see Arvid Glastra from Nunspeet superbly imitating a rutting male red deer during the Dutch belling championship. As in previous years this championship generates a lot of media

ongestoord kunnen plaatsvinden. Daarom worden de hele maand extra rustgebieden ingesteld; bepaalde wandel- en ruiterroutes zijn tijdelijk niet toegankelijk. Wel zien 400 toeschouwers Arvid Glastra uit Nunspeet het beste een bronstig mannelijk edelhert imiteren tijdens het NK Burlen. Net als voorgaande jaren genereert dit kampioenschap veel media-aandacht. Boswachter Ruseler is één van de juryleden. Tijdens de goedbezochte Veluwe Fotodag worden in het nieuwe Park Paviljoen presentaties en workshops fotografie gegeven.

Oktober

Deze maand breekt de bronsttijd aan van Park-icoon de moeflon. Het kleinste wilde schaap in Europa – oorspronkelijk afkomstig uit het ruige, rotsige Sardinië en Corsica – loopt al bijna 100 jaar over de Veluwe grond. In 1921 kreeg Anton Kröller een aantal moeflons van Groothertogin Charlotte van Luxemburg; ze werden uitgezet in het Park. Inmiddels vormen zo'n 220 moeflons in het Park een gezonde populatie. Schatplichtig aan het echtpaar Kröller-Müller pleit de Parkdirectie in oktober voor meer regie van grondeigenaren in de Nationale Omgevingsvisie, een plan van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat voor de leefomgeving. Het Park onderschrijft de integrale aanpak (oog voor de lange termijn en oog voor duurzaamheid), maar is wel voorstander van het overlaten van de verantwoordelijkheid aan – particuliere – eigenaren/beheerders van een terrein. De gerenommeerde Lonely Planet-reisgids 'Best in Travel 2020' roept Nederland en

attention. Forest ranger Ruseler is one of the jury members. The popular Veluwe Photography Day includes presentations and workshops on photography in the new Park Paviljoen.

October

This month marks the start of the rutting season of the mouflon, the Park's icon. The smallest wild sheep in Europe – originally from the rugged, rocky landscapes of Sardinia and Corsica – has been present on Veluwe soil for almost a century. In 1921 Anton Kröller was presented with a number of mouflons by Grand Duchess Charlotte of Luxembourg. They were released into the Park. The Park now has a healthy population of around 220 mouflons. Acknowledging its debt to Mr & Mrs Kröller-Müller, the Park management calls for greater control of landowners in the National Environmental Vision, a plan drawn up by the Ministry of Infrastructure and Water Management. The Park endorses the integrated approach (focus on the long-term and on sustainability), but nonetheless believes that responsibility should be left to – private – owners/managers of a site. The renowned Lonely Planet 'Best in Travel 2020' guide declares the Netherlands and De Hoge Veluwe National Park to be one of the most attractive places in the world to visit. On one of the free White Bikes of course, Lonely Planet suggests. In Morocco, during one of his business trips, Managing Director Seger van Voorst tot Voorst investigates the possibility of donating withdrawn White Bikes to schoolchildren to save them having to walk for hours from their village to school.

Het Nationale Park De Hoge Veluwe uit tot een van de mooiste plekken in de wereld om te bezoeken. Op een van de gratis Witte Fietsen uiteraard, aldus Lonely Planet. Tijdens een van zijn dienstreizen verkent directeur Seger van Voorst tot Voorst in Marokko onder meer de mogelijkheid om afgeschreven Witte Fietsen te doneren aan schoolkinderen, zodat ze niet uren hoeven te lopen van hun dorp naar hun school.

November

Flora en fauna in het Park bereiden zich voor op de naderende winter. Cultuurliefhebbers kunnen de komende maanden een themarondleiding over Anton Kröller bezoeken in Jachthuis Sint Hubertus; van biljartkamer en werkkamer naar kelderruimte. De Parkwinkel heeft in november een speciale aanbieding: 3 hertenbiefstukken halen = 2 betalen.

December

Boswachter Ruseler eet tijdens het kerstdiner wild uit eigen achtertuin: edelhertbiefstuk. Duurzaam, verantwoord én smakelijk, laat hij ons weten via zijn blog. 'Zaag je eigen kerstboom' is ook dit jaar een succes. Grove dennen verdringen, mede door de (te) hoge stikstofdepositie, steeds verder het stuifzand- en heidelandschap. Maar in de laatste maand van het jaar kunnen bezoekers dennenbomen zagen. Leuk voor thuis en goed voor de biodiversiteit in het Park. In 2019 hebben in totaal 625.000 betalende bezoekers Het Nationale Park De Hoge Veluwe bezocht en genoten van de prachtige combinatie van Nederlandse natuur en cultuur van het allerhoogste niveau: 35.000 bezoekers meer dan vooraf begroot.

November

The Park's flora and fauna prepare for the onset of winter. In the months ahead culture enthusiasts can take a tour on the theme of Anton Kröller in Jachthuis Sint Hubertus, including everything from the billiard room and the study to the cellar. The Park Shop has a special offer in November: three venison steaks for the price of two.

December

Forest ranger Ruseler eats game from his own back garden for Christmas dinner: venison steak. Sustainable, responsible and tasty, he tells us in his blog. 'Fell your own Christmas tree' is a success again this year. Scots pines are increasingly displacing the drifting sand and heathland, partly due to high (and excessive) nitrogen deposition. But visitors are allowed to fell pine trees in the final month of the year. They are nice to have at home and it is good for the Park's biodiversity. In 2019 a total of 625,000 paying visitors came to De Hoge Veluwe National Park and enjoyed the splendid combination of the Dutch nature and culture. That was 35,000 visitors more than initially budgeted.

Fred de Graaf

Voorzitter van de
Raad van Toezicht
van Het Nationale
Park De Hoge Veluwe
Chairman of the
Supervisory Board
of De Hoge Veluwe
National Park

‘De koning heeft ons een groot compliment gemaakt’

Fred de Graaf is voorzitter van de Raad van Toezicht van Het Nationale Park De Hoge Veluwe. Hij is – in diverse bestuurlijke functies – al ruim 20 jaar betrokken bij het Park en er nog steeds verliefd op, vertelt hij regelmatig in interviews. 2019 is het vierde jaar op rij dat hij als voorzitter toeziet op de gang van zaken in het Park. “Ik voel me erg verantwoordelijk.”

“De balans tussen ecologie en economie en tussen natuur en cultuur, die houdt de directeur-bestuurder goed in de gaten. Hij stelt de begroting op en maakt investeringsplannen. Wij kijken elk jaar over zijn schouder mee en zeggen dan bij grote beslissingen: prima gedaan. Of: zou je dit of dat misschien niet zus of zo doen? De samenstelling van de Raad van Toezicht is zo divers, met mensen uit het bedrijfsleven en het

‘The King was very complimentary’

Fred de Graaf chairs the Supervisory Board of De Hoge Veluwe National Park. Serving in a range of management positions, he has been involved with the Park for over 20 years and is still in love with it, as he regularly says in interviews. 2019 is the fourth year in succession that he has supervised the Park’s affairs as Chairman. “I feel a strong sense of responsibility.”

“The Managing Director keeps a close watch on the balance between ecology and economics and between nature and culture. He prepares the budget and draws up investment plans. Every year we look over his shoulder and applaud the big decisions he takes, sometimes saying perhaps it could be done this way or that way. The Supervisory Board is so diverse, including people from business and public administration, a former commander of the armed forces and a professor of landscape history, that we can bring common sense and expertise to bear in assessing all aspects of the Park’s activities.”

openbaar bestuur, een oud-commandant der strijdkrachten en een hoogleraar Landschapsgeschiedenis, dat we met gezond verstand én expertise allerlei aspecten die spelen in het Park kunnen beoordelen.”

Wolf buiten het Park

“In 2019 was dat bijvoorbeeld het toenemend aantal Parkbezoekers. Uiteindelijk ruim over de 600.000 mensen, veel meer dan in de planning stond. Dat betekent dat je de ecologische footprint in de gaten moet houden. Wat ook speelde: oprukkende wolven vanuit Oost-Europa die een gevaar vormen voor de moeflons. Zonder moeflons geen open terrein hier. Onze lijn was daarom helder: geen wolf in het Park. Het Park heeft op een aantal plekken openingen in de hekken, insprongen. Deze wildpassages zijn geregeld

“Zo’n anderhalve maand voor de opening wisten we dat het gebouw op tijd klaar zou zijn.”

in het Veluwebeleid van de provincie Gelderland; zo blijft ook ons Park toegankelijk voor dieren van buiten. Wij waren echter bang dat de wolf binnen de kortst mogelijke keren via

Keeping wolves outside the Park

“In 2019, for example, there was an increase in the number of visitors to the Park. Ultimately there were more than 600,000, far more than planned. That meant keeping a close watch on the ecological footprint. Another factor was the encroachment of wolves from Eastern Europe, which pose a danger to the mouflons. Without mouflons there would be no open land here. Our position was therefore clear: there must be no wolves in the Park. The Park has openings in the fences in a number of places. These wildlife passages are set out in the Veluwe Policy of the Province of Gelderland and keep our Park accessible to animals from outside it, but we feared that wolves would soon enter the Park through those openings. But the covenant with the provincial authority also states that we’re permitted to close the openings to prevent overpopulation – for example of deer. That was the case when we were discussing wolves; too many red deer and fallow deer entered, upsetting the balance. The wildlife passages were then closed to allow deer numbers to be managed. In the same way we hoped to keep wolves out of the Park. A blessing in disguise. Seger van Voorst tot Voorst is always ready to talk about entry and egress points, but he wants a guarantee: if a wolf enters the Park, he must be able to take preventive measures.”

Great appreciation

“The main challenge for 2019 was of course the timely completion of the new Park Paviljoen, the top item on our

zo'n insprong in het Park zou verschijnen. In het convenant met de provincie is echter ook vastgelegd dat we insprongen mogen sluiten om overpopulatie – van bijvoorbeeld herten – tegen te gaan. Dat was ten tijde van de discussie over de wolf het geval; er waren te veel edel- en damherten binnengekomen waardoor de balans verstoord raakte. Die wildpassages zijn toen gesloten om het aantal herten blijvend gecontroleerd te kunnen beheren. En zo hoopten we ook de wolf buiten het Park te houden. Een geluk bij een ongeluk. Seger van Voorst tot Voorst is altijd bereid om te praten over in- en uitsprongen, maar dan wil hij wel een garantie hebben: als er een wolf in het Park komt moet hij preventief kunnen ingrijpen.”

Veel waardering

“Dé uitdaging voor 2019 was uiteraard om tijdig het nieuwe Park Paviljoen gereed te hebben; nummer 1 op onze investeringslijst. Een proces dat ik vanaf de eerste tekening heb kunnen volgen. Hard nodig als extra aantrekkingskracht voor het publiek, met genoeg ruimte om grote groepen te kunnen accommoderen zoals touroperators met buitenlandse toeristen, onderwijsinstellingen en bedrijven. Begin van het jaar wisten we op welke dag de koning het gebouw zou komen openen en het dus zéker af moest zijn. Als voorzitter voel ik me dan erg verantwoordelijk voor de goede afloop. Hoe uit zich dat? Door niet alleen tijdens geplande RVT-vergaderingen naar het Park te komen, maar elke twee, drie weken bij te praten met Seger van Voorst tot Voorst. Door de bouwplaats te bezoeken en de bouwvakkers

investment list. It was a process that I had followed since the first drawing was produced. It's an essential means of bolstering the Park's appeal to the public, with sufficient space to accommodate large groups such as tour operators bringing foreign tourists, educational institutions and businesses. At the beginning of the year we knew the date on which the building would be opened by the King, so it had to be finished by then. As Chairman I therefore felt a great sense of responsibility for the positive outcome. That was

“Around one and a half months before the opening we knew that the building would be ready on time.”

reflected not only in my visits to the Park during scheduled Supervisory Board meetings but also in discussions with Seger van Voorst tot Voorst every two or three weeks. I also visited the construction site and offered encouragement to the builders. I have nothing but praise for those hard-working people; the Park Paviljoen was the largest and most prestigious project that they had ever carried out. Hats off too to Monique Kokke, who was appointed as project manager and put in tremendous effort. I am hugely

een hart onder de riem te steken. Ik heb alle lof voor die harde werkers; het Park Paviljoen was het grootste en meest prestigieuze project dat ze tot dan toe hadden uitgevoerd. Petje af ook voor Monique Kokke, die als projectleider was aangesteld en geweldig werk heeft geleverd. Ik heb sowieso buitengewoon veel waardering voor alle mensen die in het Park werken. Een goed samengesteld team. Iedereen blijft altijd positief en enthousiast, ook bij stress.”

Groot compliment

“Zo’n anderhalve maand voor de opening wisten we dat het gebouw op tijd klaar zou zijn. Het spannendste is dan: hopen dat het op de dag zelf mooi weer is en niet pijpenstelen regent. Er stond namelijk ook een balletvoorstelling van Introdans op het programma. Ja, ik heb in die tijd regelmatig buienradar.nl gecheckt. Ik vond ook dat als de koning het nieuwe Park Paviljoen zou komen openen, we dan ter herinnering aan die gebeurtenis een portret van Koning Willem-Alexander moesten ophangen. Er bleek een foto te zijn waarop hij een stropdas draagt van Het Nationale Park De Hoge Veluwe, oranje met moeflons. Dat portret hangt er nu prominent. Het achterliggende idee? Laten zien dat het gebouw dat we hebben gerealiseerd de aandacht en belangstelling heeft gekregen van de hoogste autoriteit in Nederland. De koning heeft ons een groot compliment gemaakt voor het Park Paviljoen.”

appreciative of all the people working in the Park. A well composed team. Everyone stays positive and enthusiastic, even under stress.”

Great compliment

“Around one and a half months before the opening we knew that the building would be ready on time. The suspense then shifted to the weather, with hopes of a fine day rather than torrential rain, as the opening also included a ballet performance by Introdans. I was regularly checking the rainfall radar maps on the internet. As the King was coming to open the new Park Paviljoen, I thought it appropriate to hang a portrait of King Willem-Alexander to commemorate the event. There was a photograph of him wearing a De Hoge Veluwe National Park tie, orange with mouflons. That portrait is now prominently on display. The idea behind it was to show that our building had attracted the interest and attention of the highest authority in the Netherlands. The King paid us a huge compliment on the Park Paviljoen.”

‘De saamhorigheid op stressmomenten was heel bijzonder’

Monique Kokke is hoofd Bezoekersmanagement van Het Nationale Park De Hoge Veluwe en projectleider van het Park Paviljoen. Hanny Schutte is winkelbeheerder. Terwijl vanuit de winkel in het Museonder ‘de oude voorraden’ worden weggewerkt, staat begin 2019 voor Kokke en Schutte volledig in het teken van het hoogtepunt van het jaar: de opening van het nieuwe Park Paviljoen.

Monique Kokke: “De grootste uitdaging aan het begin van 2019? Om binnen het budget, binnen de tijd én naar volle tevredenheid het Park Paviljoen af te krijgen. De openingsdatum stond al vast: 21 juni 2019. Maar we moesten eerst die winter nog zien door te komen.... zónder vorst. Het gebouw was bijna wind- en waterdicht, maar er lag wel een scenario klaar om de nieuwbouw helemaal in te pakken. Zodat de bouw door kon gaan bij strenge vorst. Die vorst kwam er gelukkig niet.”

‘The sense of solidarity at stressful times was quite exceptional’

Monique Kokke is Head of Visitor Management at De Hoge Veluwe National Park and project manager for the Park Paviljoen. Hanny Schutte is the Shop Manager. At the start of 2019, while the Museonder shop was running down its ‘old stock’, Monique Kokke and Hanny Schutte were fully focused on the highlight of the year: the opening of the new Park Paviljoen.

Monique Kokke: “What was the biggest challenge at the beginning of 2019? Getting the Park Paviljoen finished on budget, on time and to complete satisfaction. The opening date was already fixed: 21 June 2019. But first we had to get through the winter... without any freezing conditions. The building was almost windproof and watertight, but there was a scenario in place to completely envelop the building, so

Hanny Schutte (l.)

Winkelbeheerder
Shop Manager

Monique Kokke (r.)

Hoofd Bezoekersmanagement
en projectleider van het Park
Paviljoen
Head of Visitor Management
and project manager for the
Park Paviljoen

Hanny Schutte: "Ondertussen dachten we na over het assortiment in de nieuwe Parkwinkel. Wat heb je als bezoeker nodig in het Park? Antwoord: zonnebrandcrème, een paraplu en droge sokken! Wat is een leuke herinnering om mee naar huis te nemen? Antwoord: een moeflon-knuffel en Hoge Veluwe Boszeep!"

Kokke: "De nadruk moest komen te liggen op (streek) producten, gemaakt vóór het Park."

Schutte: "We verkochten altijd veel zeepjes en kussentjes met herten erop. En knuffelschaapjes die bezoekers heel schattig vonden. Maar dat wilden we niet meer in de nieuwe Parkwinkel. We wilden een moeflon-knuffel met een hoog aaibaarheidsgehalte. Een herkenbaar product met een verhaal, voorzien van een eigen logo."

Kokke: "Producten met herten erop: weg. Die kun je overal kopen. De winkel moest een échte Hoge Veluwe Parkwinkel worden: typisch Het Nationale Park De Hoge Veluwe. Geen winkel die je qua assortiment overal kunt neerzetten. Onze

"We wilden een moeflon-knuffel met een hoog aaibaarheidsgehalte."

that it could withstand a severe frost. Fortunately, that frost did not materialize."

Hanny Schutte: "In the meantime we thought about the product range in the new Park Shop. What would visitors to the Park need? Answer: sunscreen, an umbrella and dry socks! What would be a nice souvenir to take home? Answer: a cuddly mouflon toy and Hoge Veluwe Forest Soap!"

Kokke: "The emphasis had to be on items produced specifically for the Park, including local products."

Schutte: "We had always sold a lot of soaps and cushions with deer motifs. And cuddly little sheep that visitors really liked. But we didn't want that in the new Park Shop. We wanted a very cuddly mouflon toy. A recognizable product with a story and our logo."

Kokke: "Products with deer motifs were out. You can buy those everywhere. The shop had to be a genuine Hoge Veluwe Park shop, typical of De Hoge Veluwe National Park, rather than a shop that, in terms of its product range, could be anywhere. Our guiding principles were that it would be a shop with Park icons, such as the mouflon, the White Bike and Jachthuis Sint Hubertus. As far as possible, the items would be made of natural materials. Our own products, educational products. Things that flourish and grow here."

uitgangspunten? Een winkel met Park-iconen, zoals de moeflon, de Witte Fiets en Jachthuis Sint Hubertus. Spullen die zoveel als mogelijk van natuurlijke materialen zijn gemaakt. Eigen producten, educatieve producten. Het moet hier groeien en bloeien.”

Naarmate de openingsdatum naderde, werd de bouwplanning volgens Monique Kokke steeds meer in elkaar geschoven. “Dat was een hectische tijd. Maar iedereen vond het natuurlijk prachtig dat de koning het Park Paviljoen kwam openen. Dus iedereen bewoog mee: bouwvakkers, schoonmakers en Parkmedewerkers. Iedereen was bezig, zonder elkaar in de weg te lopen. Dan stapte je gewoon even opzij, stopte iemand met zagen of werd er buiten geschuurd in plaats van binnen. Er zitten 24 uur in een dag, zeiden we vaak tegen elkaar.”

Schutte: “We waren druk met inrichten, terwijl er nog gebouwd werd. De oude winkel leeghalen en alles naar het magazijn brengen. Grote (etalage)blokken netjes neerzetten in de nieuwe winkel. De inrichting op het laatste moment hier en daar nog aanpassen. Spullen werden soms zelfs ingevlogen omdat het anders met verschepping niet op tijd zou zijn. Dagen hebben we met z’n allen gesjouwd. De saamhorigheid op die stressmomenten was heel bijzonder.”

Kokke: “Ik ben er trots op dat we dit met z’n allen gerealiseerd hebben. Binnen de tijd, binnen het budget én naar volle tevredenheid van partners, relaties en de mensen

“We wanted a very cuddly mouflon toy”

As the opening date approached, the construction schedule was increasingly compressed according to Monique Kokke. “It was a hectic time. But everyone naturally thought it was fabulous that the King was coming to open the Park Paviljoen. So everyone pulled together, including the builders, cleaners and Park employees. Everyone was busy, without getting in each other’s way. That meant people sometimes had to step aside, stop sawing or do sanding work outdoors rather than indoors. There are 24 hours in a day, we often said to each other.”

Schutte: “We were busy fitting out the building even while the construction work was still going on. We had to empty the old shop and take everything to the warehouse. Large blocks and display cases had to be fitted in the new shop and last-minute adjustments had to be made to the fittings. Sometimes items had to be flown in because a normal shipment would not have arrived on time. We all had to lug stuff around for days. The sense of solidarity at stressful times was quite exceptional.”

Kokke: “I’m proud that we achieved all this together. On time, on budget and to the complete satisfaction of partners,

die in het nieuwe Park Paviljoen moeten werken. Er zijn veel verschillende partijen betrokken bij de bouw van zo'n iconisch gebouw. Dan moet je aan veel verwachtingen voldoen. En vooral: de bezoeker moet het gevoel hebben dat er iets moois is neergezet, iets aantrekkelijks."

Schutte: "Veel bezoekers die hier voor het eerst komen zijn overdonderd: wauw. Die zijn echt heel erg onder de indruk."

Kokke: "Mensen vinden het een prachtig gebouw. Maar je hebt ook bezoekers die moeten wennen. Die hadden misschien een rietgedekte boerderij verwacht. Het meest aangrijpend vond ik wel dat collega's — die goed op de hoogte waren van alle plannen, maar voor de opening al maanden niet meer binnen waren geweest — tijdens de opening zeiden: dit overtreft onze verwachtingen."

customers and the people who would be working in the new Park Paviljoen. There are many different parties involved in the construction of such an iconic building. You have to meet many expectations. In particular, visitors must have a sense that something exceptional and attractive has been created."

Schutte: "Many first-time visitors are overwhelmed and just say 'wow'. They're really impressed."

Kokke: "People think it's a fabulous building. But there are also some visitors who need a little time to get used to it. Perhaps they were expecting a farm building with a thatched roof. Most impressively, colleagues who were very familiar with all the plans but hadn't been inside for several months said at the opening that it exceeded their expectations."

‘Hoe beter je snapt wat het Park wil, hoe beter het resultaat’

Antea Group Nederland is als ingenieurs- en adviesbureau sinds 2005 partner van Het Nationale Park De Hoge Veluwe. Hun voornaamste taak? Het faciliteren van de ‘technische kant’ van het Park: het beheer van wegen en gebouwen én het realiseren van nieuwbouw. Tanja Lenzion – sinds 2019 CCO/COO – maakte het hele nieuwbouwproces van het Park Paviljoen mee: van de eerste schets op een leeg papier tot en met de sleuteloverdracht.

“Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe is een veeleisende opdrachtgever. Ze streven altijd een hoog niveau na; wij willen er vervolgens alles aan doen om hun wensen te realiseren. Ook bij het ontwikkelen van het Park

‘The more you understand what the Park wants, the better the result will be’

Antea Group Nederland has partnered with De Hoge Veluwe National Park as an engineering and consulting firm since 2005. Their main task is to facilitate the ‘technical side’ of the Park: managing roads and buildings as well as the construction of the new building. Tanja Lenzion – CCO/COO since 2019 – was involved in the entire construction process for the Park Paviljoen, from the first sketch on a blank sheet of paper to the handover of the keys.

“De Hoge Veluwe National Park is a demanding client. They always aim high and we want to do everything we can to

Tanja Lenzion

CCO/COO Antea Group

CCO/COO Antea Group

Paviljoen. Tijdens het hele proces ben je sparringpartner: van de architecten, de landschapsarchitect, de aannemer en de onderaannemers. Je bewaakt de planning en het budget en maakt continu afwegingen of plannen haalbaar zijn. Bijvoorbeeld of het gebouw uiteindelijk ook te onderhouden is. Het is fijn om in dat spanningsveld te opereren met een opdrachtgever die met je meedenkt en je scherp houdt. Hoe beter je snapt wat het Park wil, hoe beter het resultaat.”

Hart en ziel

“Toch blijft het tot de laatste dag spannend. Je bedenkt iets, dan bouw je het samen en dan moet het ook nog werken. En dat laatste, dat het werkt, dat zie je pas als het opengaat. Iedereen zit er met hart en ziel in, je leeft zo toe naar dat moment. We hadden tijdens de bouw een keet op locatie staan, zo konden we kort op de bal zitten. Onze projectleiders waren er elke dag; van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat. Ik was er elke week en de maand voor de opening ook elke dag. De planning was strak, maar haalbaar. En uitloop was

“Ik wilde graag dat hij als opdrachtgever dacht: ‘Ja, dit had ik 10 jaar geleden voor ogen.’”

meet their wishes. The same applied to the development of the Park Paviljoen. Throughout the process you act as a sparring partner, for the architects, the landscape architect, the contractor and the subcontractors. That includes monitoring the schedule and the budget and continuously assessing whether plans are achievable, for example how feasible the building maintenance will be. Amid all those pressures it's great to work with a client that shares your outlook and keeps you focused. The more you understand what the Park wants, the better the result will be.”

Heart and soul

“The excitement continues up to the last day. You plan something, you build it together and it just has to work. And you only know for sure that it works when it opens. Everyone has their heart and soul in the project right up to that time. During the construction work we had a shed on site to keep a close eye on things. Our project managers were there every day, from early in the morning until late in the evening. I was there every week and also every day during the month before the opening. The schedule was tight but achievable. And of course any overrun was out of the question. I knew everything had to be spick and span by the time the King entered the Park Paviljoen. But it was just as exciting for us to enter the building with Managing Director Seger van Voorst tot Voorst at the time of the handover. As the client I wanted him to think: Yes, this is what I had in mind 10 years ago. Only then would I know that we had succeeded.”

natuurlijk niet bespreekbaar. Ik wist: als de koning straks het Park Paviljoen binnenloopt, is alles spic en span op orde. Maar het was voor ons minstens zo spannend om tijdens de oplevering met directeur Seger van Voorst tot Voorst het gebouw binnen te lopen. Ik wilde graag dat hij als opdrachtgever dacht: Ja, dit had ik 10 jaar geleden voor ogen. Pas dan waren we voor mijn gevoel geslaagd.”

Continuïteit

“De continuïteit bij dit project was belangrijk. Sinds het begin waren steeds dezelfde mensen erbij betrokken. Namens het Park én namens Antea Group. Omdat er tussentijds geen wissels waren, was er nooit ruis op de lijn. We zijn ook altijd open en eerlijk tegen elkaar geweest, spraken alles uit. Dat heeft geleid tot wat er nu staat: een fantastisch, duurzaam gebouw waarvoor we ook de komende jaren garant staan. Het is markant en past in de natuurlijke omgeving. Met veel houtwerk en een mooi gebogen stucplafond: technisch gezien een mega-uitdaging. De kwaliteit van de samenwerking bepaalt uiteindelijk hoe goed het gebouw wordt.”

“As the client I wanted him to think: ‘Yes, this is what I had in mind 10 years ago’.”

Continuity

“Continuity was important in this project. The same people, representing the Park and Antea Group, have been involved ever since the beginning. There were no changes halfway through, so there were no distractions. We were always open and honest with each other, and said what we thought. That led to the result we see now: a fantastic, sustainable building to which we’ll remain committed in the years ahead. It is striking and fits in with the natural environment. With a lot of woodwork and a fine curved stucco ceiling, it was technically a huge challenge. The quality of the collaboration ultimately determines how good the building will be.”

‘Ik had echt zin om er aan de slag te gaan’

Koffie en thee schonk men in 1935 vanuit een theewagen. In 1948 kwam de Koperen Kop, dat evolueerde tot zelfbedieningsrestaurant. In het nieuwe Parkrestaurant – 98 tafels en menukaarten in vier talen – worden bezoekers enthousiast ontvangen én bediend. Wessel Teune is sinds eind 2019 hoofd Horeca & Winkel, Harriet ten Wolde bijna 10 jaar chef bediening.

Harriet ten Wolde: “Na de sloop van de Koperen Kop kregen we in de tijdelijke horecavoorziening – waar het best behelpen was – service aan tafel: een grote uitdaging. Zat je eerst jaren achter de kassa en vulde je de buffetten bij, nu moesten we ineens met een vol dienblad lopen. We hebben toen veel geoefend met glaasjes water en lege borden. Ook vaste gasten moesten wennen. In het zelfbedieningsrestaurant konden ze zelf alles pakken, zelf alles aanraken. ‘Maar nu zien we niet meer welk gebak we willen’ vertelden ze dan.

‘I was really keen to get down to work’

In 1935 coffee and tea was served from a tea trolley. 1948 saw the arrival of the Koperen Kop, which evolved into a self-service restaurant. In the new Park Restaurant – with 98 tables and menus in four languages – visitors are welcomed and served enthusiastically. Wessel Teune has been Head of Catering & Shop since the end of 2019 and Harriet ten Wolde has been Front-of-House Manager for almost 10 years.

Harriet ten Wolde: “After the Koperen Kop was demolished we had a rather makeshift temporary catering facility where we provided table service, which was a huge challenge. People who for years had been serving at the till and replenishing the buffet now had to carry full trays around. We practised a lot with glasses of water and empty plates. Regular guests also had to adjust. In the self-service restaurant they could pick things up and touch everything

Wessel Teune (l.)

Hoofd Horeca & Winkel
Head of Catering & Shop

Harriet ten Wolde (r.)

Chef bediening
Front-of-House Manager

Ondertussen zag ik aan de overkant de nieuwbouw van het Park Paviljoen verder groeien. Ook het nieuwe horecaconcept – een restaurant met veel streekproducten – kreeg steeds meer vorm. Ik had echt zin om er aan de slag te gaan.”

Wessel Teune: “Toen ik 12 jaar was ben ik ooit eens in de Koperen Kop geweest, maar ik kan me er weinig meer van herinneren. Voor de opening van het Park Paviljoen kreeg ik een rondleiding in het nieuwe gebouw. Ik was positief verbaasd; bizar mooi en bizar goed geregeld. Ook achter de schermen.”

Ten Wolde: “We werken in het restaurant bijvoorbeeld met een nieuw kassasysteem. Geen briefjes meer waarop we de bestelling schrijven, alles is nu volledig geautomatiseerd dankzij handhelds. Super. We hebben ook ‘oortjes’ in; een headset waarmee we makkelijk met de keuken kunnen communiceren. Veel efficiënter allemaal.”

“Het contact met mensen aan tafel is leuk. Vaak krijgen we te horen dat ze heerlijk hebben gegeten.”

themselves. ‘But now we can’t see what cake we want,’ they said. In the meantime I could see the new Park Paviljoen taking shape across the square. The new catering concept – a restaurant with a lot of local products – was also further refined. I was really keen to get down to work.”

Wessel Teune: “I came to the Koperen Kop once when I was 12, but I don’t remember much about it. Before the Park Paviljoen opened I had a guided tour of the new building. I was pleasantly surprised; it was strangely beautiful and amazingly well organized. Even behind the scenes.”

Ten Wolde: “For example, we’re using a new cash system in the restaurant. We’re no longer writing orders on a note pad; that’s all done entirely automatically on handhelds. It’s fantastic. We also have a headset that enables us to communicate easily with the kitchen. It’s all much more efficient.”

Teune: “Thanks to my predecessor Addie Roelofsen, who worked here on an interim basis, I found an efficient catering team already in place at the end of 2019. So I was able to continue building on the foundation that was already there. From the moment we opened, in the height of the summer, they were working flat out. With the huge terrace potential guests came from every direction. We plan to make changes in future to regulate access. We’ve also placed a desk at the entrance to the restaurant, where we can welcome guests

Teune: "Ik trof, dankzij mijn voorganger Addie Roelofsen die hier ad interim werkte, een geolied horecateam aan, eind 2019. En kon zo voortborduren op de basis die er lag. Vanaf de opening, hartje zomer, waren ze vol aan de bak gegaan. Met het grote terras erbij: vanuit elk hoekje kwamen potentiële gasten. Dat willen we in de toekomst anders aanpakken door de toegang te reguleren. Bij de ingang van het restaurant hebben we ook een desk geplaatst. Daar vangen we gasten op en placeren ze: we lopen met ze mee naar een schone tafel. Zo voorkomen we dat er bijvoorbeeld iemand in een druipende regenjas op jouw tafeltje aast, terwijl jij nog zit te lunchen. We houden zelf de regie, waardoor we de kwaliteit van de service beter kunnen waarborgen."

Ten Wolde: "Het werk is nu veel interessanter en we zijn inmiddels goed getraind in het aanspreken van gasten. Het contact met mensen aan tafel is leuk. Vaak krijgen we te horen dat ze heerlijk hebben gegeten, dat ze dat niet hadden verwacht. Mijn favoriete gerecht? We proeven altijd alles van de menukaart, maar het lekkerst vind ik de hertenbiefstuk. Eerlijk uit eigen Park."

Teune: "Alles wat we maken is vers. De frietjes, een handgebakken pannenkoek volgens geheim recept en huisgemaakte tomatensoep. Tosti's smeren we in met roomboter. De stoofschotel is mijn favoriet. Die wordt zo goed bereid. Als je hier stoofvlees eet van het mooiste

and accompany them to a clean table. You can then be sure that no one will head towards your table in a dripping raincoat while you're still having lunch, for example. We keep everything under our own control, so we're better able to guarantee the quality of service."

Ten Wolde: "The work is much more interesting now and we've had good training in how to engage with guests. We have good contact with people at the table. They often tell us they've really enjoyed their meal, that it was better than they expected. What's my favourite dish? We always sample everything on the menu, but I like the venison steak best. Honest, natural food from our own Park."

Teune: "Everything is freshly made. The fries, a secret-recipe pancake and home-made tomato soup. We use dairy butter on our toasties. My favourite dish is the stew. It's so well made, with the finest cuts of venison, pork and mouflon lamb... it's fantastic. It comes from the Park, the team can tell you all about it and you can even buy a pack of game meat in the Park Shop. We're going to fine-tune that cross-selling even more. There are also sales opportunities in terms of upselling. For example by promoting certain pastries and always asking guests a question. Would you like something with your coffee? If you don't ask the question, it's likely that nothing will happen. We also work constantly on our menu: by designing it in a certain way you can influence what guests choose."

stukje hert, zwijn en moeflon.... dat is echt fantastisch. Het komt uit het Park, het team kan er over vertellen en gasten kunnen zelfs een wildpakket kopen in de Parkwinkel. Die cross selling gaan we nog meer finetunen. Ook qua upselling – bijverkoop – zijn er nog omzetkansen. Bijvoorbeeld door bepaald gebak extra aandacht te geven en gasten altijd een vraag te stellen: Wilt u iets bij de koffie? Als je die vraag niet stelt, gebeurt er vaak niets. Ook zijn we continu bezig met onze menukaart: door die op een bepaalde manier vorm te geven, kun je sturen wat gasten kiezen.”

Ten Wolde: “De professionaliseringslag bij het verkopen van (streek)producten hebben we echt moeten aanleren. En daar blijven we op trainen met het hele team. Want ik vind: als je iets doet doe je het goed.... Wil jij nog iets drinken?”

Ten Wolde: “The professionalization of sales of certain products, including local products, is something we’ve really had to learn. And we’re continuing to train the entire team. I believe that if you’re going to do something, you should do it well... Would you like something else to drink?”

“We have good contact with people at the table. They often tell us they’ve really enjoyed their meal.”

Lineke Stakelbeek

Coördinator van de nieuwe
kruiden- en moestuin
Coordinator of the new herb and
vegetable garden

‘Hart voor de tuin’

Lineke Stakelbeek – al een paar jaar helpende hand in de parktuinen rondom Jachthuis Sint Hubertus – werd in 2019 coördinator van de nieuwe kruiden- en moestuin in het Park. Haar opdracht: het braakliggende terrein achter boerderij De Pampel omtoveren tot een vruchtbare leverancier van kruiden en groenten voor het Parkrestaurant.

“Toen ik hier voor het eerst stond was het echt een wildernis. Overal onkruid en hertensporen. Ik dacht: hoe ga ik dit eigenlijk aanpakken? We hebben eerst een hek geplaatst, want het wild eet anders alles op. De volgende stap was vrijwilligers werven: een enthousiaste groep mensen met hart voor de tuin. Niet alleen kruidenvrouwen, maar ook mannen én vrouwen die kunnen scheppen en schoffelen.”

“Twee maanden later hadden we al mooie oogsten.”

‘A passion for the garden’

Lineke Stakelbeek – who had already been helping out for a few years in the park gardens around Jachthuis Sint Hubertus – became coordinator of the new herb and vegetable garden in the Park in 2019. Her job was to turn the uncultivated land behind the De Pampel farm into a fertile source of herbs and vegetables for the Park Restaurant.

“The first time I stood here it was really wild. Weeds and deer tracks everywhere. I wondered how on earth to tackle it. First we erected a fence, because otherwise the wild animals would eat everything. The next step was to recruit volunteers, an enthusiastic group of people with a passion for gardens, not only ladies to tend the herbs but also men and women who could wield a shovel and a hoe.”

List of herbs

“In June 2019, based on a design proposed by a landscape architect, we marked out 10m x 10m plots of land. The chefs also gave us a list of herbs, including mint, thyme,

Kruidenlijst

“Met behulp van een ontwerp – uitgetekend door een landschapsarchitect – zijn we in juni 2019 stukken grond van 10 bij 10 meter gaan uitzetten. Ook kregen we een kruidenlijst van de koks. Met munt, tijm, salie, peterselie, lavendel, laurier en eetbare bloemen en planten zoals Oost-Indische kers. Twee maanden later hadden we al mooie oogsten die we ’s ochtends – met de dauwdruppels er nog op – konden afleveren bij de keuken van het restaurant. Het groeit als een tierelier op deze grond.”

Kruiden- en moestuin De Pampel

Inmiddels werken zo’n 30 vrijwilligers in de kruiden- en moestuin De Pampel, een idee van hoofd Bedrijfsvoering Jakob Leidekker en de toenmalige chef-kok van het Parkrestaurant. De van oorsprong oude landbouwgrond wordt de komende jaren verder uitgebouwd met nieuwe gewassen voor het restaurant, een fruitboomgaard en een kas. De tuin wordt op gezette tijden toegankelijk voor publiek.

“Two months later we already had excellent crops.”

sage, parsley, lavender and bay leaves as well as edible flowers and plants such as nasturtiums. Two months later we already had excellent crops that we could deliver to the restaurant kitchen in the morning with dewdrops still on them. They grow like topsy in this soil.”

De Pampel herb and vegetable garden

Around 30 volunteers now work in the De Pampel herb and vegetable garden, based on an idea of Head of Operations Jakob Leidekker and the then head chef of the Park Restaurant. The originally agricultural land will be expanded further in the years ahead, with new crops for the restaurant, a fruit orchard and a glasshouse. The garden will be open to the public at certain times.

‘Consistentie in natuurbeheer is belangrijk’

Jakob Leidekker is hoofd Bedrijfsvoering. Zijn jaarlijkse missie: kalm en gemotiveerd – en op kantoor bewust in het ‘groen’ – vormgeven aan actief natuurbeheer. Ook in 2019.

Jachtopziener Jan-Willem Bolkenbaas zorgt buiten voor de uitvoering. Van zijn jaarlijkse afschot – nodig om de balans in de natuur te waarborgen – pronken nu 3 edelherten in het Park Paviljoen.

Jakob Leidekker: “2019 – hét jaar van het Park Paviljoen – stond voor ons in het teken van verbinding maken tussen binnen en buiten. Als we hout nodig hebben, kunnen we dat dan leveren uit eigen Park? Hoe kunnen we heideplanten gebruiken rondom het Park Paviljoen? Welk vlees kunnen we leveren voor het Parkrestaurant en de Parkwinkel?”

Jan-Willem Bolkenbaas: “Aan ons dus de vraag: wat hebben wij aan afschot, wat ze in de keuken kunnen gebruiken? Als

‘Consistency is important in nature conservation’

Jakob Leidekker is Head of Operations. His annual mission is to develop an active nature conservation policy, in a calm and motivated manner, deliberately wearing the same ‘green’ as his staff. Also in 2019. Gamekeeper Jan-Willem Bolkenbaas puts that policy into practice outdoors. From his annual cull – which is necessary to maintain a natural balance – there are now three red deer on display in the Park Paviljoen.

Jakob Leidekker: “For us, 2019 – the year of the Park Paviljoen – was all about connecting the interior and the exterior. If we need wood, can we supply it from our own Park? How can we use heathland plants around the Park Paviljoen? What meat can we supply for the Park Restaurant and the Park Shop?”

Jakob Leidekker (r.)

Hoofd Bedrijfsvoering
Head of Operations

Jan-Willem Bolkenbaas (l.)

Jachtopziener
Gamekeeper

proef hebben we in het begin achterbuiten van geschoten kleine biggen aangeleverd. Normaal gaan te kleine beesten als biomassa weer het veld in. Dat is goed voor aaseters, zoals raven, die daarvan afhankelijk zijn.”

Leidekker: “We hebben gezocht naar goede producten uit eigen Park. Producten waarover de medewerkers in het Park Paviljoen ook een eerlijk verhaal kunnen vertellen. Dat gasten bijvoorbeeld snappen waarom afschot – het schieten van wild – plaatsvindt. Als dat uiteindelijk ook hoogwaardige producten oplevert die bezoekers lekker vinden, hoe mooi is dat! Dan heb je soms succesnummers, zoals hertenbiefstukken en stoofvlees.... Die achterbuiten waren minder geslaagd.”

‘Goed geïnformeerd en geïnteresseerd’

Zijne Majesteit Koning Willem-Alexander verrichtte niet alleen de opening van het Park Paviljoen, hij kreeg van Jakob Leidekker en zijn collega’s ook uitleg over paludicultuur; het ontwikkelen van natte natuur en het verhogen van de biodiversiteit. “De koning is uitermate goed geïnformeerd en geïnteresseerd. Wij hebben hem iets verteld over dit bijzondere natuurproject waarbij we proberen om water vast te houden in een verdroogd landschap. Het draagt bij aan het terugdringen van de uitstoot van broeikassen en aan het terugdringen van bodemafbraak.”

Jan-Willem Bolkenbaas: “So the question for us was what culled animals we had that they could use in the kitchen. We started on a trial basis by supplying hindquarters of culled piglets. Animals that are too small to use are usually ploughed back into the field as biomass. That’s good for scavengers, such as ravens, that depend on it.”

Leidekker: “We looked for good-quality products from our own Park. Products with a true story that the Park Paviljoen staff can explain to guests, so they’ll understand, for example, why game animals are culled. If that ultimately also results in high-quality products that visitors enjoy, that’s great! Sometimes you score a hit, such as venison steaks and stew... but those hindquarters were less successful.”

Leidekker stresses that the Park is of course more than just a restaurant. It’s a combination of facilities, culture and nature. “We’re a conservative organization, focusing every year on the things we’re good at. We’re not easily distracted by events in the outside world. Even by wolves. It’s important to continue our work in a calm and motivated way. And to explain why we do something. But we always try out new things. The rock dust project is a good example. We’re monitoring the effects of using rock dust to counter acidification of the soil as a result of nitrogen deposition, in an effort to restore biodiversity. Snapshot Hoge Veluwe is also a powerful way to involve people in what we’re doing while at the same time collecting data for scientific research.”

Volgens Leidekker is het Park natuurlijk meer dan alleen een restaurant. Het is een samensmelting van voorzieningen, cultuur en natuur. "We zijn een conservatieve organisatie; gaan elk jaar vooral door met de dingen waar we goed in zijn. We laten ons niet snel afleiden door de buitenwereld. Ook niet door een wolf. Kalm en gemotiveerd ons werk blijven doen, dat is belangrijk. En beargumenteren waarom we iets doen. Maar we proberen wel steeds nieuwe dingen uit. Het steenmeelproject is daar een goed voorbeeld van. We monitoren de effecten van het gebruik van steenmeel, om verzuring van de grond – als gevolg van stikstofneerslag – tegen te gaan. Zo proberen we de biodiversiteit te herstellen. Ook Snapshot Hoge Veluwe is een machtig mooie manier om mensen te betrekken bij datgene wat we doen én data te verzamelen voor wetenschappelijk onderzoek."

Bolkenbaas: "Bij het Snapshot-project ben ik vooral druk met het verwisselen van de batterijen en geheugenkaartjes in al die camera's. Er worden duizenden foto's gemaakt, ik scan ze altijd snel. Soms zie ik prachtige nachtschots. Bijvoorbeeld een marter die achter een muis aanjaagt."

"Actief beheer is nodig om de balans in de natuur te behouden."

'Interested and well informed'

As well as opening the Park Paviljoen, His Majesty King Willem-Alexander also received an explanation of paludiculture – the development of wet natural habitats and methods of increasing biodiversity – by Jakob Leidekker and his colleagues. "The King is very interested and well informed. We told him about this exceptional nature project in which we're trying to retain water in a dried-out landscape. It helps reduce greenhouse gas emissions and soil degradation."

Bolkenbaas: "In the Snapshot project I spend a lot of my time swapping batteries and memory cards in all the cameras. Thousands of photos are taken and I always scan through them. I sometimes see fantastic night shots, for example there was one of a marten chasing a mouse."

Leidekker: "One photograph I particularly liked was of an owl trying to catch a hare. You see the owl skimming right over the animal – that's a picture that will stay with me for ever. But what I really like is the fact that every year we find new species of plants and animals. Species that had died out or are completely new in the Netherlands. The new animals, insects or plants choose this environment because they like it here. If anything suddenly changes, they might disappear again. That's why consistency is so important in

Leidekker: “Wat ik een mooie foto vond: een uil die een haas probeert te grijpen. Dan zie je die uil rakelings over dat beest scheren; dat beeld blijft wel op mijn netvlies plakken. Maar wat ik vooral bijzonder vind is dat we élk jaar nieuwe planten- en diersoorten vinden. Soorten die uitgestorven waren, of helemaal nieuw zijn in Nederland. Die nieuwe dieren, insecten of planten kiezen deze omgeving, omdat ze zich hier senang voelen. Als je daarin te abrupt iets wijzigt, kan het gebeuren dat ze weer verdwijnen. Daarom is consistentie in natuurbeheer zo belangrijk. Het landschap moet je beheren, niet één soort.”

De uitvoerders van consistent natuurbeheer, jachtopzieners zoals Bolkenbaas, zijn voor Parkbezoekers het meest zichtbaar. “Als je 600 beesten per jaar afschiet lukt dat vaak niet ongezien. Maar mensen snappen wel waarom bomen soms gekapt moeten worden en waarom jacht plaatsvindt. Actief beheer is nodig om de balans in de natuur te behouden. Tijdens jaarlijkse tellingen houden we precies de leeftijden bij van het wild om zo te bepalen uit welke leeftijdscategorie we beesten moeten schieten om de biodiversiteit in stand te houden. Van dat afschot hebben we 3 edelherten – van 12 jaar en ouder – laten opzetten voor het Park Paviljoen. Ze zijn in dezelfde periode geschoten en hebben daardoor dezelfde mooie, dikke wintervacht. Twee trofeeën hangen nu naast de schouw in het Parkrestaurant, één edelhert staat in de Parkwinkel.”

“Active management is necessary to maintain the natural balance.”

nature conservation. You have to manage the landscape as a whole, not a single species.”

It is the people who practise consistent nature conservation, gamekeepers such as Bolkenbaas, who are most visible to Park visitors. “If you cull 600 animals a year, you’re bound to be seen a lot of the time. But people do understand why trees sometimes have to be felled and why hunting takes place. Active management is necessary to maintain the natural balance. When carrying out annual headcounts we keep a precise record of the animals’ ages to determine the age category we need to cull to maintain biodiversity. From the culled animals we had three red deer – aged 12 and over – mounted for the Park Paviljoen. They were culled in the same period and therefore have the same beautiful, thick winter coat. There are now two trophies hanging next to the fireplace in the Park Restaurant, and there’s one red deer in the Park Shop.”

Rosannah Boot

Bezoeker

Visitor

‘Ik kom tot rust in het Park’

Eén van de in totaal 625.000 bezoekers in 2019 is Rosannah Boot uit Zoeterwoude-Dorp. Als klein meisje bezocht ze Het Nationale Park De Hoge Veluwe vaak aan de hand van haar ouders. Nu probeert ze er elke maand minstens een keer te komen.

“Ik vind de reeën prachtig, maar ik stond ook eens oog in oog met een zwijn. Dat blijft bijzonder: zo dicht bij het wild. Ik hou van de dieren en de natuur en kom tot rust in het Park. Ik zing en schrijf muziek en als ik in het Park ben krijg ik ideeën voor liedjes. Er is één plek in het open gebied waar je prachtig de zonsondergang kunt zien. Er staat daar een hekje, het is er echt prachtig. Dan zet ik via mijn telefoon wat achtergrondmuziek op en schrijf ik teksten. Het Park brengt me dicht bij mezelf en daardoor realiseer ik me ook steeds beter wat ik belangrijk vind in het leven. Het is denk ik een kwestie van tijd dat ik nog een keer een nummer schrijf over deze prachtige natuur.”

‘I can unwind in the Park’

Rosannah Boot from Zoeterwoude-Dorp is one of the 625,000 visitors who came to the Park in 2019. As a little girl she often visited De Hoge Veluwe National Park with her parents. Now she tries to come at least once a month.

“I really like the roe deer, but once I came face to face with a wild boar. It’s wonderful being so close to wild animals. I like animals and nature and I can unwind in the Park. I sing and write music and being in the Park gives me ideas for songs. There’s one part of the open area where you get a fantastic view of the sunset. There’s a little fence there, it’s really beautiful. I put some background music on my phone and write lyrics. The Park brings me closer to myself so I’m always more aware of what’s most important in life. I think I’ll write another song soon on this beautiful natural area.”

‘Het is nu één bedrijfscultuur’

Henk Beukhof is als adjunct-directeur van Het Nationale Park De Hoge Veluwe verantwoordelijk voor de afdeling Stafdiensten. Sylvia Bruning is P&O-functionaris. Ook in 2019 moeten zij ervoor zorgen dat alle Parkmedewerkers en -afdelingen optimaal kunnen functioneren. Betekent dat – met het oog op de opening van het Park Paviljoen – andere werkzaamheden dan in voorgaande jaren?

Henk Beukhof: “Digitalisering – van de werkzaamheden van de afdeling Stafdiensten – was een belangrijk speerpunt voor ons in 2019: ervoor zorgen dat we in de pas blijven lopen met alle technologische ontwikkelingen. Het werken voor iedereen gemakkelijker maken, dankzij nieuwe technische mogelijkheden. Ook fondsenwerving en het updaten van het arbobeleid en de bedrijfshulpverlening waren agendapunten. Daarbij kwam uiteraard het faciliteren van het Park Paviljoen: zorgen voor personeel én financiën.”

‘Now it’s all part of the same business culture’

Assistant Director of De Hoge Veluwe National Park, Henk Beukhof is responsible for the Support Services Department. Sylvia Bruning is the HR Officer. Their task in 2019 was once again to ensure an optimum performance by all Park employees and departments. Did the opening of the Park Paviljoen mean their activities differed from those of previous years?

Henk Beukhof: “Digitization – of the work of the Support Services Department – was an important focal point for us in 2019. It helped ensure that we kept pace with all technological developments, making everyone’s work easier thanks to new technical capabilities. The items on the agenda also included fundraising and updating the Health & Safety policy and emergency response function. Then, of course, there were personnel and finance activities to facilitate the construction of the Park Paviljoen.”

Sylvia Bruning (l.)

P&O-functionaris
HR Officer

Henk Beukhof (r.)

Adjunct-directeur van Het
Nationale Park De Hoge Veluwe
Assistant Director of De Hoge
Veluwe National Park

“Inmiddels zijn er 150 medewerkers: een verdubbeling ten opzichte van 10 jaar geleden.”

Sylvia Bruning: “De jaarcyclus als P&O-functionaris is eigenlijk elk jaar wel hetzelfde. Maar de opening van het Park Paviljoen was een toetje. We moesten in een krappe arbeidsmarkt nieuwe horecamedewerkers vinden voor het Parkrestaurant, een uitdaging. Een werkplek midden in het Park is voor jongeren namelijk minder goed bereikbaar qua openbaar vervoer. Vooral 's avonds. Ook is er concurrentie van andere horecawerkgevers uit omliggende dorpen. Het was daarom zoeken naar nieuwe wervingsmethoden. Uit onderzoek – uitgevoerd samen met studenten van de Christelijke Hogeschool Ede – bleek dat we meer gebruik konden maken van sociale media. Dat hebben we gedaan. We hebben ook een wervingsfilm gemaakt en flyers verspreid in de buurt. En er zijn artikelen verschenen in plaatselijke kranten.”

Beukhof: “Bij met name personeelszaken is de digitalisering goed opgepakt. Zo krijg je nu een automatisch bericht als er een nieuwe medewerker is en iemand bijvoorbeeld voor

Sylvia Bruning: “The HR Officer’s annual cycle is actually the same every year, but the opening of the Park Paviljoen brought extra duties. We had to find new catering staff for the Park Restaurant in a tight labour market, which was a challenge. A workplace in the middle of the Park is not so easy to reach for young people using public transport. And especially in the evening. There’s also competition from other hospitality employers in surrounding villages. Therefore we had to find new recruitment methods. Research conducted jointly with students at Ede Christian University for Applied Sciences showed we could make greater use of social media. And that’s what we did. We also made a recruitment video and distributed flyers in the neighbourhood. Articles were also published in local newspapers.”

Beukhof: “The digitization was handled well, especially by HR. You now get a message automatically when a new employee arrives and someone needs a key, for example. It’s those practical things that I’m pleased about in retrospect. What am I pleased about in relation to the Park Paviljoen? That we all succeeded in integrating an entirely new business – the catering business – into De Hoge Veluwe, a process that started back in 2015. And, as far I’m aware, all our staff are pleased that we took the decision to bring the catering in-house. Now it’s all part of the same business culture. The Works Council also played a good, constructive role.”

Park voor iedereen

Terwijl Sylvia Bruning op 21 juni 2019 ‘supertrots’ alle gasten ontvangt, is Henk Beukhof die dag – en de dagen erna – vooral onder de indruk van de veelheid aan relaties die Het Nationale Park De Hoge Veluwe heeft. Op alle niveaus.

Van ons allemaal

“Dat wist ik natuurlijk wel”, stelt Beukhof. “Maar als je dan ook al die mensen ziet die de moeite nemen om naar ons toe te komen, omdat ze de opening van het nieuwe gebouw met ons willen vieren..... dat is toch niet niks.” Het past volgens hem helemaal bij de gedachte van Helene Kröller-Müller: een Park voor iedereen. “Dat zag ik die dag terug in alle mensen die er waren. Ons Nationale Park, van ons allemaal.”

Rondleiding

De dagen na de opening vond Beukhof ‘zeker zo mooi’. Toen kregen mensen die er de openingsdag om organisatorische redenen en vanwege beveiligingsmaatregelen niet bij konden zijn, een rondleiding: honderden vrijwilligers, (oud) medewerkers en medewerkers van het Kröller-Müller Museum.

Bruning: “There are now 150 members of staff, double the number 10 years ago.” I don’t know everyone any more, and I no longer attend every job interview. That is a shame, but I had to let it go. Since the Park Paviljoen opened I’ve nevertheless tried to be physically present every week, partly to get to know new members of staff. It’s important to be visible and less remote. Talking to people, hearing what’s going on and letting them know who I am and what I can do for them.”

“There are now 150 members of staff, double the number 10 years ago.”

Beukhof: “In 2019 we also overhauled our performance interviews (reduced to a single annual interview), introduced a vitality policy (for example, lifestyle coach, support in quitting smoking) and revised the personnel policy plan (under the leadership of the Supervisory Board member General (retired) Peter van Uhm). And cultural history was given a permanent place within the organization. We developed an excellent information programme – for

een sleutel moet zorgen. Dat soort praktische dingen, daar kijk ik tevreden op terug. Waar ik tevreden over ben, gelet op het Park Paviljoen? Dat het ons allen is gelukt om een totaal nieuw bedrijf – het horecabedrijf – te integreren in het bedrijf De Hoge Veluwe, een proces dat al in 2015 is ingezet. En dat, zoals ik dat ervaar, alle medewerkers er gelukkig mee zijn dat we indertijd die keuze hebben gemaakt: om horeca in eigen beheer te nemen. Het is nu één bedrijfscultuur geworden. Daar heeft ook de ondernemingsraad een goede, constructieve rol bij gespeeld.”

Bruning: “Inmiddels zijn er 150 medewerkers: een verdubbeling ten opzichte van 10 jaar geleden. Ik ken niet iedereen meer, zit niet meer bij elk sollicitatiegesprek. Dat vind ik wel jammer, maar ik moet dat loslaten. Sinds de opening van het Park Paviljoen heb ik wel geprobeerd om er elke week fysiek te zijn. Ook om nieuwe medewerkers te leren kennen. Zichtbaar zijn en de afstand verkleinen, dat is belangrijk. Met mensen praten, horen wat er speelt en laten weten wie ik ben en wat ik voor ze kan doen.”

Beukhof: “2019 stond ook in het teken van het moderniseren van functioneringsgesprekken (teruggebracht naar één jaargesprek), het opzetten van een vitaliteitsbeleid (bijvoorbeeld: inzet van een leefstijlcoach en hulp bij het stoppen met roken) en een herziening van het personeelsbeleidsplan (onder leiding van RvT-lid generaal b.d. Peter van Uhm). En cultuurhistorie heeft een vaste

A Park for everyone

When Sylvia Bruning welcomed all the guests ‘with immense pride’ on 21 June 2019, Henk Beukhof was particularly impressed on that day – and subsequent days – by the wide-ranging relationships maintained by De Hoge Veluwe National Park. On all levels.

From all of us

“I knew about them of course,” says Beukhof. “But it really was something seeing the effort people made to join us in celebrating the opening of the new building.” It fits in perfectly with Helene Krölller-Müller’s philosophy of creating a Park for everyone. “That was reflected in the attendance on that day. Our National Park, that belongs to all of us.”

Guided tour

Beukhof found the days after the opening ‘just as nice’. People who were unable to attend on the opening day for organizational reasons or due to security measures were given a guided tour, with hundreds of volunteers, current and former employees and staff of the Krölller-Müller Museum.

plek gekregen binnen de organisatie. We hebben een mooi voorlichtingsprogramma ontwikkeld – voor medewerkers en vrijwilligers – waarmee we iedereen bewust maken van alle cultuurhistorische waarden in het Park. Niet alleen van de aanwezigheid van de rode bosmier, maar ook van een oude waterput en archeologische plaatsen. Met een digitaal gidssysteem brengen we onze schatkist aan cultuurhistorische waarden in kaart, zodat we daar bij natuurbeheer rekening mee kunnen houden en er verhalen over kunnen vertellen.”

employees and volunteers – to make everyone aware of all the cultural and historical assets in the Park. Not just things like the presence of the red wood ant, but also an old well and archaeological sites. We use a digital guide system to survey our wealth of cultural and historical assets, so that we can take them into account in our nature conservation activities and tell stories about them.”

De cijfers over 2019 / Facts and figures 2019

Exploitatierkening (in duizenden euro's) / Profit and Loss Account (in thousands of euros)

	2019 Werkelijk / Actual	2018 Werkelijk / Actual
Baten / Income		
Entreegelden / Entrance fees	6.119	5.739
Huren en pachten / Rents and leases	536	463
Vergoeding KMM / Reimbursement KMM	240	236
Diverse baten / Various income	1.368	1.462
	<hr/> 8.263	<hr/> 7.900
Lasten / Expenses		
Personeelskosten / Employee expenses	3.715	3.373
Diverse directe kosten / Various direct expenses	2.503	2.429
Algemene kosten / General expenses	527	474
Geldmiddelen / Financial resources	175	79
Afschrijvingen / Depreciations	1.296	1.152
	<hr/> 8.216	<hr/> 7.507
Exploitatieresultaat / Operating result	47	393
Bijzondere baten en lasten / Extraordinary income and expenses	645	1.719
	<hr/> 692	<hr/> 2.112
Resultaat / Result		

Balans per 31 december (in euro's) (voor bestemming van het resultaat) / **Balance sheet as at 31 December (in euros)** (Before profit appropriation)

	2019	2018
Activa / Assets		
Vaste activa / Fixed assets		
Immateriële vaste activa / Intangible fixed assets	0	53.984
Materiële vaste activa / Tangible fixed assets	21.382.935	18.255.169
	21.382.935	18.309.153
Vlottende activa / Current assets		
Voorraden / Inventories	119.272	113.434
Vorderingen op korte termijn / Short-term receivables	2.021.098	1.541.377
Geldmiddelen / Financial resources	1.117.048	7.064.972
	3.257.418	8.719.783
Totaal activa / Total assets	24.640.353	27.028.936
Passiva / Liabilities		
Eigen vermogen / Equity Capital		
Algemene reserve / General reserve	10.400.128	8.287.857
Onverdeeld resultaat / Unappropriated result	691.807	2.112.272
Reserve herwaardering / Revaluation reserve	2.173.305	2.173.305
	13.265.240	12.573.434
Voorzieningen / Provisions	292.480	980.539
Langlopende schulden / Long-term liabilities	8.044.100	8.158.476
Korte termijn verplichtingen en Overlopende passiva / Short-term liabilities and accrued liabilities	3.038.533	5.316.487
Totaal passiva / Total liabilities	24.640.353	27.028.936

Het exploitatieresultaat bedraagt € 47.000. Na mutatie van de bijzondere baten en lasten ad € 645.00 is het eindresultaat € 692.000 positief. Er is door Ernst & Young Accountants LLP een goedkeurende verklaring van de onafhankelijke accountant afgegeven.

Ten opzichte van 2018 is het exploitatieresultaat afgenomen met € 346.000, van € 393.000 positief tot € 47.000 positief.

The operating result amounts to €47,000. After processing extraordinary income and expenditure of €645,00, the end result is €692,000 positive. Ernst & Young Accountants LLP has issued an unqualified opinion from the independent auditor.

Compared to 2018, the operating result has decreased by €346,000, from €393,000 positive to €47,000 positive.

Deze afname is met name ontstaan door: / This decrease can mainly be attributed to:	(in euro's / in euros)
• meer entreegelden door meer bezoekers en hogere entreprijs / higher admission fees due to increase in visitors and higher admission price	380.000
• meer opbrengsten van huren en pachten door met name meer omzet gerelateerde huur van het Parkrestaurant per 21 juni 2019 / higher revenues from rentals and leases due particularly to higher turnover-related rent for the Park Restaurant as of 21 June 2019	73.000
• een toename voor de vergoeding Kröller-Müller Museum door indexatie / an increase in the Kröller-Müller Museum fee due to indexation	4.000
• een afname van de diverse baten door minder opbrengst voor natuurbeer, minder exploitatieresultaat Stichting Faciliteiten en een hogere opbrengst voor bezoekersmanagement en natuurbeheersubsidie / a decrease in sundry income due to lower revenue for nature conservation, a lower operating result of Stichting Faciliteiten and higher revenue for visitor management and nature conservation subsidy	-94.000
• een toename van de personeelskosten door meer FTE en meer inhuur via derden / an increase in personnel expenses due to a higher number of FTEs and more hiring through third parties	-342.000
• een toename van de diverse directe kosten door meer kosten voor beheer open terreinen en kosten marktonderzoek / an increase in sundry direct costs due to higher costs for managing open sites and market research costs	-74.000
• een toename van de algemene kosten door hogere advieskosten, bureau- en administratiekosten en overige algemene kosten / an increase in general expenses due to higher consultancy costs, office and administration expenses and other general expenses	-53.000
• een toename van de kosten voor geldmiddelen door kosten hypothecaire lening "investering Park Paviljoen" / an increase in funding costs due to mortgage loan costs "Park Paviljoen investment"	-96.000
• een toename van de afschrijvingen door gedane investeringen / an increase in depreciation and amortization due to investments made	-144.000
Totaal / Total	-346.000

Bezoekersaantallen

Het Nationale Park De Hoge Veluwe werd in 2019 bezocht door 629.439 betalende bezoekers. Een stijging ten opzichte van 2018, toen 618.320 mensen het Park bezochten. Voor het jaar 2019 was het aantal bezoekers begroot op 590.000. Voor 2018 was dit 575.000. Het Kröller-Müller Museum telde in 2019 322.539 betalende bezoekers. In 2018 was dit 311.531.

Er werden in 2019 18.670 Beschermerskaarten (jaarkaarten) voor het Park verkocht, 430 meer dan in 2018 (18.240). Het Bezoekerscentrum werd door 295.332 mensen bezocht (2018 362.454). Hiervan liepen er 154.054 (2018 158.538) door naar het Museonder. Jachthuis Sint Hubertus werd 25.812 keer bezocht. In 2018 was dit 24.499. Op de natuurcamping van De Hoge Veluwe werd 17.498 keer overnacht. In 2018 was dit 17.094.

Visitor numbers

De Hoge Veluwe National Park received 629,439 paying visitors in 2019. This represents an increase compared to 2018, when 618,320 people visited the Park. For 2019 the number of visitors was estimated at 590,000. For 2018 the figure was 575,000. The Kröller-Müller Museum welcomed 322,539 paying visitors in 2019. In 2018 the figure was 311,531.

18,670 Guardian Cards (annual cards) were sold for the Park in 2019, 430 more than in 2018 (18,240). The Visitor Centre was visited by 295,332 people (2018: 362,454). Of these, 154,054 (2018: 158,538) continued to Museonder. The Country Residence/Museum Jachthuis Sint Hubertus was visited 25,812 times. In 2018 the figure was 24,499. There were 17,498 overnight stays on De Hoge Veluwe nature-friendly campsite. In 2018 the figure was 17,094.

Bijlagen / Appendices

Management Team 2019 / Management Team 2019

S.E. baron van Voorst tot Voorst
directeur-bestuurder / Managing Director

H. Beukhof
*hoofd Stafdiensten/adjunct-directeur / Head of Support Services/
Assistant Director*

ing. J.R.K. Leidekker
hoofd Bedrijfsvoering / Head of Operations

mevrouw M.M. Kokke MBA
hoofd Bezoekersmanagement / Head of Visitor Management

A. Roelofsen
hoofd Horeca & Winkel ad interim / Interim Head of Catering & Shop

W. Teune
*hoofd Horeca & Winkel (per 1-12-2019) / (from 1 December 2019),
Head of Catering & Retail*

Raad van Toezicht 2019 / Supervisory Board 2019

mr. G.J. de Graaf
voorzitter / Chairman

mevrouw drs. A.M. Fentener van Vlissingen
vicevoorzitter / Vice-Chairman

drs. P. van Oord

mr. H.Th.E.M. Rottinghuis

prof. dr. ir. Th. Spek

generaal bd. / General (Retired) P.J.M. van Uhm

Raad van Advies 2019 / Advisory Board 2019

ir. C.M. Jaski
voorzitter / Chairman

drs. J.C.G.M. Berends MPA
*commissaris van de Koning in Gelderland / King's Commissioner for
the Province of Gelderland*

drs. F.J. van Bruggen
hoofddirecteur ANWB / Managing Director of ANWB

mr. H.J.E. Bruins Slot
*voorzitter Raad van Toezicht Geldersch Landschap & Kasteelen /
Chairman of the Supervisory Board of Geldersch Landschap &
Kasteelen*

drs. J.C. Goet,
*secretaris-generaal Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit / Secretary-General, Ministry of Agriculture, Nature
and Food Quality*

drs. O.O. Gorter
*voorzitter Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters / Chairman of
Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters*

drs. A.P.J.M. van Hooff
*directeur Koninklijke Burgers' Zoo (per 6-11-2019 vervangen door
mevrouw mr. L.J. van Hooff-Nusselder, directeur Koninklijke Burgers'
Zoo) / Director of Koninklijke Burgers' Zoo (replaced from 6 November
2019 by L.J. van Hooff-Nusselder, Director of Koninklijke Burgers' Zoo)*

drs. P.H.A.M. Huijts
secretaris-generaal Ministerie van Algemene Zaken / Secretary-General in the Ministry of General Affairs

prof. dr. M.J.J.A.A. Korthals
emeritus hoogleraar Toegepaste Filosofie / Emeritus Professor of Applied Philosophy

mr. C. Krijger
voorzitter Vereniging Vrijwilligers van De Hoge Veluwe / Chairman of the Association of Volunteers of De Hoge Veluwe

drs. W.J. Kuijken
voormalig Deltacommissaris / former Delta Programme Commissioner

A. Marcouch
burgemeester gemeente Arnhem / Mayor of Arnhem

Z.H. Prins / Prince Floris van Oranje-Nassau
lid Raad van Beheer Kroondomein Het Loo / Member of the Management Board Crown Domain of Het Loo

mr. S.A. Reinink
directeur Het Koninklijk Concertgebouw NV / Managing Director of Het Koninklijk Concertgebouw NV

R.C. Robbertsen
voorzitter Federatie Particulier Grondbezit / Chairman of Federatie Particulier Grondbezit

mr. L.J. Verhulst
burgemeester gemeente Ede / Mayor of Ede

mr. H.E.M. Vrolijk
jurist / lawyer

Adviescommissie Natuurbeheer 2019 / Nature Conservation Advisory Committee 2019

prof. dr. Y.B. Kuiper
voorzitter en emeritus hoogleraar Historische antropologie, RU Groningen / Chairman and Emeritus Professor of Historical Anthropology, Groningen University

ing. J.R.K. Leidekker
secretaris en hoofd Bedrijfsvoering / Secretary and Head of Operations

dr. ir. J. Bokdam,
coördinator Florawerkgroep / Coordinator, Flora Working Group

S. Klingen
bosdeskundige adviesbureau Klingen Bomen / Klingen Bomen forestry consultants

dr. ir. J. den Ouden
ass. prof. OW bosecologie en bosbeheer WUR / Assistant Professor, Forest Ecology and Forest Management Group, WUR

prof. dr. ir. W.H. van der Putten
hoofd Afdeling Terrestrische Ecologie Nederlands Instituut voor Ecologie en Hoogleraar Functionele Biodiversiteit WUR / Head of the Terrestrial Ecology Department, Netherlands Institute of Ecology, and Professor of Functional Biodiversity, WUR

prof. dr. J.H.J. Schaminee

*hoogleraar afdeling Natuurbeheer en plantencologie WUR / Professor,
Nature Conservation and Plant Ecology Department, WUR*

mevrouw N. de Vries

*coördinator Faunawerkgroep / coordinator of the Fauna Working
Group*

prof. dr. ir. M.F. Wallis de Vries

*professor ecologie en conservatie insecten, WUR, voorzitter
Vlinderstichting / Professor of Insect Ecology & Conservation, WUR,
Chairman of Vlinderstichting*

Adviescommissie Recreatie 2019 / Recreation

Advisory Committee 2019

mevrouw A.M. Heemskerk-Teijema

directeur Delta Amsterdam / Managing Director, Delta Amsterdam

mevrouw. M.M. Kokke MBA

*secretaris en hoofd Bezoekersmanagement / Secretary and Head of
Visitor Management*

J. Mol

*Chief Operations Officer Landal GreenParks / Chief Operations Officer
Landal GreenParks*

M.C.B. Schonenberg

directeur Beurs van Berlage / Managing Director of Beurs van Berlage

H. Verheijden

*directeur Verheijden concepten / Managing Director of Verheijden
concepten*

Hoge Veluwe Fonds 2019 / Hoge Veluwe Fund 2019

F.H. Schreve

voorzitter / Chairman

mr. G.J. de Graaf

mr. K.J. de Heus

drs. J.H. van Heyningen Nanninga

mr. C.J.A. van Lede

drs P. van Mierlo RA

J.R.N. Nieukerke

mr. M.M. van 't Noordende

mevrouw M.J. Oudeman

S.E. baron van Voorst tot Voorst

Fondsenwerving / Fundraising Stichting Hoge Veluwe Fonds

H. de Boer

*directeur Hoge Veluwe Fonds / Managing Director of Hoge Veluwe
Fonds*

fondsenwerving@hogeveluwe.nl

Ondersteunende particulieren, bedrijven, fondsen en overheden 2019 / Partners and funding agencies 2019

Sint Hubertus Kring / Sint Hubertus Kring

Melfund Group B.V.
Remeha B.V.

De Zwarte Berg Kring / De Zwarte Berg Kring

De Louisa Stichting
Eneco Warmteproductie Utrecht B.V.
Fugro N.V.
Koninklijke De Heus B.V.
PON Holdings
Rabobank

De Pampel Kring / De Pampel Kring

Droomparken
Emonta B.V.
Gecombineerde Pluimvee Slachterijen (GPS)
T.S. Health Products B.V.
Gelder Aannemingsmaatschappij B.V., Van

Edelhert Kring / Edelhert Kring

Antea Group B.V.
Canon Nederland N.V.

Drukkerij Dijkgraaf Rijdsdorp B.V.
Eurovite Nederland B.V.
H&S Group B.V.
Hoogwegt Group B.V.
Husqvarna Nederland B.V.
Koninklijke Auping B.V.
Nexus Infra B.V.
TenneT TSO B.V.
Van Raam B.V.
Vink Holding B.V.
Wyzonol Bouwverven B.V.

Moeflon Kring / Moeflon Kring

Bettink Regeltechniek B.V.
Coop Holding B.V.
Mastermate

Korhoender Kring / Korhoender Kring

Aannemingsbedrijf M.G. Wolfswinkel B.V.
AutoHaas B.V.
Beekse Hoeve B.V.
Bos- Natuur- en Landschapsbeheer Johan Rap

BUKO Bouw & Winkels B.V.
 Hesselink Koffie B.V.
 Installatietechniek Hafkamp B.V.
 Lievendaal V.O.F.
 Mulder-Hop Schilders B.V.
 Nieuwenhuis Beeld en Geluid B.V.
 OINMOON B.V.
 Parkhotel De Bosrand
 Slagerij Ter Weele B.V.
 SOS Events
 Stern Partyservice en catering
 Ten Have Metaalwerken B.V.
 Van Iwaarden Artwork B.V.
 Van Mossel Jaguar Land Rover Apeldoorn
 Van Harten B.V.
 Van de Pol Reclame
 Warmtestore B.V.

Vrienden van De Hoge Veluwe / Friends of De Hoge Veluwe

In 2019 werden ruim 70 nieuwe particuliere Vrienden (donateurs) begroet, wat het totaal op 755 bracht. / In 2019 we welcomed over 70 new private friends (donors), taking the total to 755.

Fondsen / Funds

Stichting Dioraphte
 Stichting Elise Mathilde Fonds

Dr. C.J. Vaillantfonds
 Stichting Goede Doelen
 Prins Bernhard Cultuur Fonds
 SBNL Natuurfonds
 SIDN Fonds

Overheid / Government

Provincie Gelderland / Province of Gelderland
 Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap / Ministry of Education, Culture and Science

Colofon / Editor's note

Uitgave / Published by: Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe; www.hogeveluwe.nl
pers@hogeveluwe.nl, Apeldoornseweg 250, 7351 TA Hoenderloo

Tekst / Text: Jerome Jacquot, Haarlem; www.jacquot.nl

Fotografie / Photographs: Jurjen Drenth, Robbert Maas, Robert Modderkolk, Rob Versteeg, Het Nationale Park De Hoge Veluwe

Vormgeving / Design: More CC, Zwolle; www.morecc.nl

Drukwerk / Printing company: Drukkerij Dijkgraaf-Rijsdorp B.V., Apeldoorn; www.dijkgraaf.nl

stichting het nationale park
de hoge veluwe